

Přítomnost

ROČNÍK XIII

V PRAZE 26. ÚNORA 1936

ZA KČ 2.—

Poslední tažení proti katolicismu?

Kdyby sovětské Rusko válčilo s Japonskem STANISLAV YESTER

Historie textilu u nás - a jeho budoucnost T. KYZLINK

Psychologovy poznámky k případu dvou vražd JINDŘICH LEV

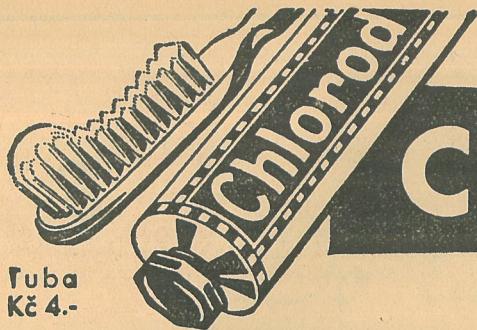
Staletý boj proti rakovině W. KOPACZEWSKI

Právní rada JOSEF GRNA

Agrární strana a velkostatkáři — Kongres slovenských spisovatel'ov
Němečtí spisovatelé utíkají kamkoliv mimo svět — Literatura a syfilida
Jaká je mladá generace?

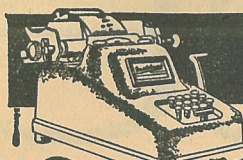

Tuba
Kč 4.-

At kladete sebe větší požadavky

Chlorodont

Vás určitě uspokojí

Počítání

rychle a spolehlivě

Sundstrand

GIBIAN A SPOL., PRAHA II, ŠTĚPÁNSKÁ 32

Právě vycházející **4. číslo**
uměleckého měsíčníku

ŽIVOT

je věnováno dílu Josefa Šímy. Mimo bohaté textové i obrazové části obsahuje jako přílohu tříbarevný originální dřevoryt autorem podepsaný

U všech knihkupců

Administrace Praha II, Národní tř. 18

FÉNIX

životní pojišťovací společnost ve Vídni
Ředitelství pro republiku Československou
V PRAZE II, Lützowova ul. č. 7

Ředitelství pro Moravu:
BRNO, Běhounská ulice čis. 10

Fil. řed. pro Slovensko:
BRATISLAVA, Grösslingova 34

POJIŠTUJE:

za výhodných moderních podmínek a soutěžných sazeb na život s lékařskou prohlídkou i bez ní, věna dítek a důchody.

lékaři

Orderný lékař pro porodnictví a pro nemoci žen
MUDr. K. STEINBACH
PRAHA II, Havlíčkovo náměstí 22. — Ord. 9—11, 2—4. — Telefon 270-13

Dr. J. ERMAČENKO bývalý hospitant nemocnice na Bulovce (dermato-venerolog. odd.), Praha I., Ulice u Prašné brány č. 1, za Representačním domem. Ordin. od 7 h. do 20 h. Neděle a svátky dopol. Telefon 634-66.

KLUB PŘÍTOMNOST

sekretariát a klubovní místnost v Praze XI, budova Všeobecného pensijního ústavu (vých. vchod), tel. 355-33

Pravidelné debatní večery ve středu v 19.30 hodin

- Referují 26. II. **dr. Ernst Karl Winter:** náměstek starosty města Vídně: Staat und Arbeiterschaft
28. II. **Valná hromada.** (Hôtel de Saxe)
28. II. **dr. Josef Kotek:** Mezinárodní organizace práce a konference práce v r. 1935
- dr. Hynek Pelc:** Společnost národů v práci zdravotnické
4. III. **Emil Marian,** delegát Rumunska na hospodářské konferenci Malé dohody: Hospodářské problémy dnešního Rumunska

Rozhovor, debata, řeč před davem volkům jsou podstatné prostředky politické propagandy, která spíše jen k doplnění užívá tisku. Naproti tomu literatura chce k lidem „mluviti“ pouze tiskem. Politická výchova má největší úspěch z osobního styku a z rozhovoru, ale k doplnění potřebuje tisku. Avšak také o literární práci lze hovořiti a diskutovati. Oč byla by mnohá kritika dokonalejší, kdyby byla přednesena autoru do očí, oč bližší a srozumitelnější byla by nám mnohá díla, kdybychom si tvořiti veřejné mínění, aby své o nich mohli pohovořiti s autorem! Na tom jest založen vznikající literární a umělecký odbor našeho klubu. Na svých večerech dá

jednou velkému herci tlumočiti jeho dojmy z ruského divadla, podruhé poskytne místo diskusi dvou komiků s profesorem theologie o klasickém díle literárním a náboženském, jindy dá autoru, režiséru a kritikovi mluvit o chystané premiéře. Jest těžko dostat k poctivé diskusi politické chytráky anebo čekati od augurů umění jasný výklad o pravé jeho podstatě, ale snaha po harmonii člověka a lidského ducha nutí nás žádati od inteligentů a od těch, kdo chtějí myšlenky dovedli vyjádřit slovem i písemem, aby obojím způsobem dovedli se sdělit s jinými, přesvědčovati je.

OBSAH 7. ČÍSLA PŘÍTOMNOSTI: F. PEROUTKA: Dojmy o mladé generaci. — ZDENĚK SMETÁČEK: Problém německého aktivismu. — ADOLF PROCHÁZKA: Co to má být Zemědělský ústav. — JINDŘICH LÖWENFELD: Historie psychoanalýzy. — VERUS: Kdy budeme vidět do dálky. — ANTON KUH: Tvář doby v epigramech. — Myslíli - a byli vypeskováni. — Hoře z rozumu. — Jak se to dělá. — Architekt - či řečník?

Přítomnost

za redakci odpovídá **Ferd. Peroutka**

nezávislý týdeník

vychází ve středu v nakladatelství

FR. BOROVI V PRAZE II, NÁRODNÍ TRÍDA 18

Telefon číslo 390-51 až 54 • Účet poštovní spořitelny číslo 35.622. • Nevyžádané rukopisy se nevracejí • Předplatné na rok Kč 100.—, na půl roku Kč 50.—, na čtvrt roku Kč 25.—, jednotlivá čísla Kč 2.— • Užívání nov. známek povoleno řed. pošt a tel. v Praze č. 13301-24-VI z 10. I. 1924 • Podací úřad Praha 25

TISKEM KNIHTISKÁRNY O R B I S, PRAHA XII., FOCHOVA TRÍDA Č. 62

Přítomnost

ROČNÍK XIII

V PRAZE 26. ÚNORA 1936

ČÍSLO 8

Poslední tažení proti katolicismu?

(Hákový kříž proti kříži.)

„Národní duše, vázaná na rasu, je měřítkem našich myšlenek a našeho jednání.“

A. Rosenberg: „Der Mythos des zwanzigsten Jahrhunderts.“

„Je zcela vyloučeno, aby se katolická církev ve svém učení a ve svém působení dala vésti a svěsti morálním citem nějaké rasy, třeba germánské. Neboť ačkoli velmi milujeme svou německou vlast a národ a ceníme si německé svéráznosti — odmítáme německou národní církev. — Národní socialism nedá se spojit s katolickou církví, to musí každý vědět, kdo zná katolické zásady.“

Z projevu něm. katol. biskupů.

Aby svět věděl, že se v Německu něco děje, byly uspořádány v poslední době zase hony na katolíky, zvláště pak na katolickou mládež, obviněnou z velezrady a styků s komunisty. Všimli jsme si v „Přítomnosti“ ještě dávno před tím, než přišlo hitlerovství k moci, poměru evangelictví k rodícímu se „novému“ Německu a usoudili jsme tehdy právem, že zatím co katolictví jednotně svými představiteli i svým učení je v naprostém rozporu s novou érou v Německu, v rozdrobeném evangelictví vyskytují se kritické hlasy jen zřídka. Přišla Třetí říše a katolictví se chtělo zachránit částečným odvoláním toho, co dříve proti hitlerovství hlásalo. Z nynějšího vývoje událostí je vidět, že tlak na německé katolictví byl tehdy proveden odněkud z vnějšku; politické katolictví dohrálo sice svou úlohu, ale „skála Petrova“ vytrvala. Nastoupilo d a l š í pronásledování, ne nepodobné pronásledování židů, liberárně pokrokové buržoasie, socialistů, komunistů, „svobodných zednářů“ a všech „listopadových zločinců“, jak zní odborný název pro nepřátele Třetí říše. Proč však právě katolická menšina vytrvala a dokonce se nebojí pronásledování?

Miluj svou rasu!

Lidská kultura a civilizace jsou na této zemi spojeny s existencí arijců. Rasová otázka je nejen klíčem ke světovým dějinám, ale k celé lidské kultuře. Germánský člověk je nejvyšším obrazem Pána (Boha). Nábožensko-mravní vyznání musí být uvedeno v soulad s rasovým sebevědomím a jeho svérázností. Církev, které nesouhlasí s germánsko-duchovním rasovým svérázem, nebudou v Třetí říši trpěny. Svoboda a nezávislost duše (rasové) i vůči Bohu a odmítání každého nátlaku, také od Boha, je nejnvtírnější podstatou naší rasy a naší kultury.

To byl program (vyňatý z Hitlerova a Rosenbergova spisu) před dobytím moci. Nelze upříti důslednost: program byl uskutečňován. Proč narazil právě u katolíků?

My katolíci neznáme žádného rasového náboženství. Žádnou národní církev. Kdo je věrným katolíkem, ten se také nespojí (hakenkrajclerskými) řečmi o „pozitivním křesťanství“, neboť každý si je představuje, jak chce. Nikdo nesmí jednou říci: „V nejtěžších dobách nás církev opustila.“

„Národně socialistické hnutí je ve svých základech zcela viditelně příbuzné s »Action française«, kterou papež Pius XI. odsoudil. Varujeme z hloubi vážnosti před národním socialismem.“

Taková byla poselství biskupských konferencí před převratem, čtená s kazatelen. Těsně po převratě hlasy biskupů utichly, aby se znovu ozvaly zase a s t e j n ě jako dřív, jen s větším risikem a — s větší jistotou. Tehdy šlo o boj se s t r a n o u, usilující o moc. Nyní jde u udržení katolických zásad v boji s vládnoucí diktaturou fašistickou.

„Das fremdartige Zuchtsystem.“

Hlavní vůdce boje proti katolické církvi, baltský Němec Alfred Rosenberg, podle „Völkischer Beobachter“ svou knihou „tvůrce německého národa“, věděl asi dobře, proč celý útok proti křesťanství koncentroval na katolictví. Sektářství evangelické — stačilo rázné dupnutí a až na několik odpůrců vše ztichlo. Ale katolický dogmatism a katolictví věřící, vedení hierarchií, zůstali.

Proto také věděl Rosenberg, že „katolictví musí být přemoženo, aby zase německý národ, vědomý své cti, a pravá národní kultura mohly povstati.“ Je vždy znakem slabochů, že nadávají silnými výrazy; proto slovo „das fremdartige Zuchtsystem“ je jiným národním socialistou hned zesíleno ve „Zpustlou národní kaši z mesticů a mulatů“, místo níž musí nastoupiti „rasově uvědomělé křesťanství, jehož znakem je hákový kříž“. Hrabě Reventlow, jiná hlava národně socialistická, označuje katolickou myšlenku sbatržení lidí jako „jed k odcizení vlastnímu národu“.

Co však má nahradit katolickou církev?

„Nordická krev má nahraditi staré katolické svátosti a překonati je. Křesťanství znamenalo pokazení rasy a také vše, co v Německu mělo charakter, bránilo se proti křesťanství. A pronásledování křesťanů ve starých dobách bylo jen obranou proti bezcharakternosti křesťanské.“

Aby svět byl zachráněn před bezcharakterností rasovou, musí katolictví zmizet, přesto, že „více nebo méně fanatisující kněžstvo a jeho svěřenci pro křesťanství bojují“.

A Rosenberg buduje i novou nauku o duši. Duše je „Rasse von innen“ — překonán i Nietzsche svým „Leib bin ich ganz und gar und Seele ist nur ein Wort für e t w a s a m L e i b e“.

Taková byla odpověď známého německého kardinála: „My katolíci neznáme žádného rasového náboženství, ale jen Kristovo svět ovládající zjevení.“

Mravnost v čisté krvi.

Z rasového uvědomení rodí se ovšem i nová morálka rasové nenávisti. „Krev vyžaduje světovou revoluci a nestrpí vedle sebe žádných jiných nejvyšších hodnot“, praví Rosenberg, a Hitler v rozhovoru s Ottou Strasserem 25. 5. 1930 dodává:

Chceme výběr nové p a n s k é vrstvy, která není vedena nějakou morálkou soucitu, ale které je v tom jasno, že má na základě své lepší rasy právo vládnouti a tuto vládu nad masou uplatňovati a zajistiti si bezohledně.“ A „kdyby v Německu ročně se rodilo 1 milion dětí a 700.000—800.000 nejslabších se odstranilo, tu by byl konečný výsledek možná dokonce vzrůst sil.“ (Hitler na sněmu v Norimberce 1929.)

Tato nová morálka je tedy opravdu praktická a není, jak čteme ve spise „Das Wesen der NSDAP“, abstraktně katolická. Neboť krev rasy je měřítkem a zákonodárcem a — všechny církve se jí musí podříditi. „Mravní cit je germánský životní cit, kterému se křesťanství teprve přizpůsobilo“, což je stejně míněno jako § 24 programu, že mravní cit germánské rasy je soudcem nad všemi vyznáními v Třetí říši.

Co však s kázáními o lásce?

„Kázáním o lásce chtějí katolíci všechn odpor charakteru (germánského) zlomiti a tak si lidi podmaniti.“ „N á r o d n í č e s t b u d e p r o n á s z a č á t k e m a k o n c e m v š e h o n á š e h o m ý š l e n í a j e d n á n í. N e s n e s e v e d l e s e b e ž á d n ý r o v n o c e n n ý z d r o j s í l y, ať jakéhokoliv druhu, ani křesťanskou lásku!“ —

praví Rosenberg a rozvádí myšlenku v duchaplnou dějinnou filosofii:

„V tom okamžiku, kdy soucit a láska převládly, počala epocha rasově národního a kulturního rozkladu v dějinách států nordických. Němci jen z velkomyslnosti připustili k sobě křesťanství. Ale dnes je každému Němci jasno, že tímto učením lásky, stejnoměrně obepínající všechno stvoření na světě, byla vedena citelná rána proti duši nordické Evropy.“ Myšlenka katolické jednoty nepronikla, bohudík. Neboť „jeden ovčinec a jeden pastýř — kdyby byla tato myšlenka zcela ovládla, tu by byla Evropa dnes jen houfem lidí, několik set milionů čítajících, bezcharakterních, ovládaných vypěstovaným strachem před pekelným ohněm a pekelnou trýzní a v boji o pocit cti oslabena láskou...“

Takový je rozdíl:

„K osvobození patří více než hospodářská politika, patří více než píle, k osvobození patří hrdost — vzdor, nenávisť, nenávisť a zase nenávisť.“ (Hitler v „Gesammelte Reden“ st. 53.)

„Fanatický nacionalismus je roztržením onoho nadpřirozeného pouta, které má všechny lidi spojovati.“ (Německý katolický arcibiskup.)

„Černý a modrý anděl.“

Než přišli k moci, pomáhali si různým způsobem, pamětliví slov šéfa propagandy Goebbelse: „Křičíme, randalísujeme, střílíme z hmoždířů a otrávenými šípky a dostáváme se tak pomalu nahoru“ (Angriff č. 88, 1930). Otiskli si ve „Westd. Beobachtru“ fotografii katolického kancléře Brüninga, přidělali k ní Marlene Dietrichovou a pod napsáním výše uvedeným spustili nářek, že zatím co národ trpí, sedí katolický kancléř s filmovou hvězdou u sektu.

Rozbité redakce katolických listů, zbití kněží, zničené katolické spolkové domy, roztrhané obrazy svatých, vyhrůžné dopisy, to byl praktický důsledek nové morálky čisté německé krve.

Nová svatá Trojice.

Jaká je Rosenbergova dějinná filosofie vzniku křesťanství? Bůh křesťanský byl Žid y vymyšlen v perském zajetí. Israel si z něho udělal absolutního vládce a dal mu satana jako soka. Pomocí křesťanské církve vnikl tento Bůh jako ztrnulý, jednostranný systém do západního myšlení. Tento Bůh je tyranem, démonem na Boha povyšným, démonem pouště, Bohem pouště, ničitel, rozrušovatel. Jak vůbec vznikla církev? Založil ji Žid farizej Saul-Pavel, který hlásal podle Rosenberga „světovou revoluci“ a zastával jen židovskou věc. Pavlovo křesťanství se zbastardisovalo, zorientalisovalo, zežidovštělo a velká osobnost Ježíšova (najednou!) byla zneužita. A výsledek je nynější africko-syrský chaos národů, náboženství, které pomocí čarodějnického kultu a židovské bible udržuje lidi v temnotě, jsouc vlastně výsledkem — židovsko-syrského usilování apoštolů a není divu — že církev je neocenitelným spojením Židů.

„Co však s biblí? „Musí býti odstraněn Starý zákon jako náboženská kniha, neboť podle arijských pojmů je náboženství Starého zákona „unheimlich“ (Hitler, Mein Kampf, s. 335). „Desatero přikázání božích je nejnemravnější zákoník světa“, praví Schott, Hitlerův přítel. A Gustav Müller dodává již r. 1920: „Nový zákon je židovská kniha, od židů psaná pro křesťany. Germania musí znovu povstati, pryč s židovskou knihou, s biblí!“ (Neues Leben, 1920, 6.)

A na místo křesťanství nastupuje nový světový názor:

„Katolicismus, protestantismus a židovství musí ustoupiti novému světovému názoru, takže už jich nebude zapotřebí, jako není potřeba noční lampy, když vychází slunce nad horami.“

Jaký je to však nový názor?

„Jistě n a j d e německý národ formu svého vyznání Boha, svůj božský život, jak to žádá nordická krev. Jistě pak nastane teprve úplná Trojice krve, víry a státu.“ (Pův. program NSDAP.)

Nuže, zde se opakuje jen to, co kdysi jsme napsali: Přebírá se terminologie, zamítají se stará dogmata, ale tvoří se nová, a jaká! Výsledkem tažení proti dogmatickému katolictví je dogma o hákovém kříži a čisté rase. Neboť to již tak je, že místo starých dogmat nadělá si člověk nová a horší.

Kdo je Bohem nového náboženství? „Nechceme mítí žádného jiného Boha než Německo“, pravil kdysi Hitler. Bůh = Německo. Duše = „arijský člověk“, je nesmrtelná, jen jednou se objevující duše, věčně činná, ovládací, bez času a bez prostoru, „von aller Erdgebundenheit gelöste Kraft von Einzigartigkeit“, praví Rosenberg a „to je t a j e m s t v í germánsko-nordické duše, prazjev, za nímž už nic jiného nehledáme, nemáme a n e s m í m e vysvětlit, co jen máme ctít, abychom jí také v sobě dali působiti“.

Není divu, že za touto tajemnou rasovou mythologií, zpracovanou dodatečně — kde by nebyli! — profesory theologie a filosofie, případně fyziky (Štark, nositel Nobelovy ceny!), jdou miliony lidí. Neboť nic není na světě tak trapně lidmi potlačeno jako jejich vlastní rozum.

„Zločin na německém národě.“

„Tento mythus (katolickou církev) dnes ještě hájíti, znamená zločin na německém národě, a bojujeme za dobu, kdy obhajoba této církve bude celým národem považována za zradu země.“ Ale „člověk nebo hnutí, kteří chtějí pomoci (národním) hodnotám k vítězství, mají mravní právo, nešetřit odpůrce (církve). Mají povinnost přemáhati ji duchovně, organizačně ji nechat zakrhnout a politicky ji učinit bezmocnou.“ Bylo napsáno Rosenbergem v Mythu XX. století, str. 452 a 596 a dnešní boj proti katolictví není než uskutečňování tohoto starého programu.

Na výsledek zápasu dívá se celý svět, nejen katolictví. Smíme vyslovit proroctví? Ze všech takových a podobných zápasů vyšlo katolictví posíleno a neotřesené. Jak bude v Německu?

J. T.

poznámky

Právní rada

Před nedávnem byla zřízena právní rada při ministerském předsednictvu a nyní zvláštní komise při ministerstvu financí pro dozor nad výkonnými úřady finančními. Tím splňuje ministerský předseda svůj slib, který dal ve svém nástupním prohlášení, že se bude starati o pořádek v zákonodárství i ve správě. Již jeho zásah, když vzal s pořadu jednání parlamentního výboru osnovu zákona, který měl mítí zpětnou účinnost, byl přijat s povděkem a naprostým uznáním a zhodnocen jako doklad opravdu dobré vůle vyplniti to, co bylo slíbeno. Zřízení právní rady a kontrolní komise finanční jen potvrzuje víru, že bude brzo následovati také splnění ostatních slibů.

Právní rada jest myšlena jako poradní sbor ministerského předsedy, který by mu podával posudky a podněty jednak o otázkách zákonodárných, jednak o otázkách úřední praxe. Bude tedy jejím úkolem především prozkoumati každou osnovu zákonnou, která má býti projednána zákonodárnými sbory, jakož i osnovy chystaných vládních nařízení, a posouditi, zda jsou v souhlasu s ústavní listinou a ostatními platnými zákony a zda vyhovují jiným uznáním požadavkům a potřebám právním. Jejím úkolem bude zajistě působiti také k tomu, aby vyřezávané právní normy byly správně a jasně formulovány, aby byly úplné a vyčerpávaly danou látku, aby nenechávaly rozhodné otázky nevyřešené, jak se dosud velmi často stávalo. Druhá část jejího úkolu se týká podle prohlášení ministerského předsedy dozoru nad postupem správních úřadů, zejména tedy v tom směru, zda úřady dbají zákonů, zda zákony nevykládají nevhodným způsobem proti jejich smyslu a duchu, na škodu občanstva nebo státu, zda dbají nestranného postupu a podobně. A konečně bude zajistě patřiti k úkolům právní rady také to, aby sama dávala vládě podnět pro novou úpravu těch

zákonů, které nevyhovují proto, že nejsou v souhlasu s duchem ústavní listiny, nebo že jsou nevhodné, zastaralé, nedokonalé.

Tyto úkoly jsou velmi závažné, neboť jak v zákonodárství, tak i ve správě se vyskytlo dosti případů, které zavadly podnět k nepříznivým kritikám. V oboru zákonodárném stačí poukázat na příklad na otázku zákonů se zpětnou účinností, o nichž bylo tvrzeno, že odporují duchu i literě ústavní listiny, a o nichž jest nepochybné, že budí neklid, nespokojenost a že ohrožují právní jistotu. V oboru správy a soudnictví možno uvést jako příklad stížnosti na škody, které vznikají pomalým úřadováním, na nedostatky soudní kontroly veřejné správy a podobně. Proto jest také zřízení právní rady vítati jakožto jedno z nejdůležitějších opatření poslední doby, jehož účelem jest zdokonaliti zákonodárství i správu, pozvednouti jejich vážnost a úctu k nim a tím i posílití moc i autoritu státu.

Bude-li právní rada své úkoly pečlivě plniti, může se tím státi jednou z nejdůležitějších státních institucí. Má k tomu také dobré předpoklady, neboť jest sborem poměrně nevelkého rozsahu, čímž jest zabezpečena její hybnost a pohyblivost, a také jména jejích členů, kteří sotva mohli býti vybráni lépe, zaručují její vysokou úroveň.

Po stránce jakosti její očekávané práce není tedy žádných obav a jest si jen přáti, aby osvědčila také dostatek iniciativy a houževnatosti. To jest totiž jejím hlavním nedostatkem, že jest orgánem jen poradním. Má-li tedy býti její práce plodná, nesmí se spokojiti jen tím, že podá odpovědi na otázky, jež jí budou položeny, nýbrž musí sama iniciativně působiti a vahou svých posudků si vynutiti uznání a autoritu. Měli jsme bohužel již více poradních sborů, velmi dobře myšlených a také dobře obsazených, jež však znenáhla upadly do nečinnosti a zapomenutí, a proto ani o úspěchu právní rady nechybí hlasů skeptických.

Práce bude míti jistě dosti a dosti. Abych jmenoval jen jediný příklad: jistě že podrobí důkladnému prozkoumání také chystanou osnovu zákona o reformě nejvyššího správního soudu, kterou dosud nikdo nezahodnotil kladně, ale proti které bylo vysloveno již tolik výtek, od způsobu její přípravy počínaje až po poslední z jejích ustanovení.

Právní rada jest složena z presidentů nejvyššího soudu a nejvyššího správního soudu, po jednom členu právnických fakult pražské, brněnské, bratislavské a pražské německé university, z jednoho advokáta a jednoho notáře. Její složení, zejména výběr zástupců právnických fakult však naznačuje, že jejím úkolem má býti sice kontrola zákonodárství a veřejné správy, ale spíše správy politické než finanční. Skutečně má finanční správu kontrolovati komise zvláštní, zřízená při ministerstvu financí, které má předsedati ministr financí, a jež jest sestavena jednak z úředníků ministerstva financí a úřadů jemu podřízených, jednak z odborníků neodvislých. Tato komise jest sbor podstatně rozsáhlejší, ale při tom s užší kompetencí. Má dozřívati na činnost finančních úřadů a tak působiti na zlepšení poměru finanční správy k poplatnictvu, ale patrně s vyloučením posudků a námětů k otázkám legislativy ve věcech finančních.

Nevýhodou této finanční komise může býti její složení, totiž jednak převaha závislého žilvu úřednického, jednak její velký rozsah, neboť zkušenost ukazuje, že čím větší jest sbor, tím méně práce vykonává. Iniciativní jsou ostatně vždy jen jednotlivci a větší sbor jest pak pro ně spíše jen brzdou.

Také zřízení této komise bude zajisté přijato s všeobecným uspokojením, protože není pochyby o tom, že poměr mezi finančními úřady a poplatnictvem se nevyvíjel tak, jak by bylo žádoucí. Projevilo se to ve všech oborech finanční administrativy, a i když jest jisté, že na zhoršování tohoto vzájemného poměru působil velmi nepříznivě také tlak poměrů, vyvolaných hospodářskou krizí, přece se neoprávně vytýká, že se finanční správa o spokojenost poplatníků příliš nestarala. Není zde však místo k tomu, aby se vypočítávaly všechny stížnosti poplatníků a navzájem také bolesti finanční správy, ale jest asi všeobecným přesvědčením, že nějaký pokus o nápravu byl již opravdu potřebný.

K tomu může tato komise jistě učiniti velmi mnoho, bude-li ovšem jejích rad také dbáno. Tím může nepřímo působiti také na celkové ozdravení finanční administrativy, ale sotva se dá očekávati, že by její činnost sama o sobě mohla zjednatí úplnou nápravu. K tomu jest nezbytná úplná reforma daňového systému a úplná reorganizace finanční správy, zjednodušení a urychlení úřadování, zjednodušení právních předpisů, účetnictví, reorganizace ukládání, vybírání i kontroly daní, úplná reforma praxe trestních úřadů finančních, vůbec přebudování úřadů i vnitřní úřední práce, a spolu s tím také zjednodušení povinností, ukládaných občanstvu za účely evi-

dečními, kontrolními a podobně. To ovšem není úkol snadný, a snad by vůbec bylo bývalo lépe místo komise kontrolní zříditi sbor, který by byl pověřen připravovati postupnou reorganizaci celé finanční správy. Ovšem musil by býti takový sbor nadán dostatečnou pravomocí a obsazen osobami skutečně energickými, které by dovedly své přesvědčení prosaditi a zlomit odpor a nechuť k reformám.

Zatím musí býti vyzvednuto a s povděkem kvitováno, že ke zřízení této kontrolní komise dochází v době, kdy se projevují také jiné snahy zlepšiti výkonnost finančních úřadů a dostati jejich práci do normálního chodu, zejména když se děje také pokus pohnouti balvanem daňových nedoplatků, který jest jedním z nejtěžších problémů finanční správy. Ježto zejména způsob, jakým mají býti daňové nedoplatky likvidovány, ukazuje na dalekosáhlý obrat v nazírání na práci finančních úřadů, jsme snad oprávněni ve všech těchto úkazech spatřovati důkaz toho, že tu jest opravdu vůle finanční správu zmodernisovati, zdokonaliti, a doufejme také zdemokratisovati, a snad můžeme v těchto přípravách viděti aspoň začátek práce na celkové reformě.

Velký úkol může také zde připadnouti právní radě. Zřízení zvláštní komise při ministerstvu financí zajisté nevylučuje, aby se právní rada zabývala také otázkami finančního resortu, a aby podle své působnosti dávala přímo ministerskému předsedovi podněty k provedení určitých opatření. Vyvine-li se mezi oběma těmito orgány spolupráce, mohou býti její výsledky jen příznivé.

Nápadné jest, že zřízení obou těchto sborů mělo poměrně dosti malý ohlas ve veřejnosti. A přece jest jejich význam nepochybný a jejich důležitost nemusí býti zvláště vyzdvihována. Jest v tom snad viděti projev naší neschopnosti propagovati opravdu dobré věci, které jsme dovedli vykonati? Anebo jest to projev jistého skepticismu, který nedůvěřuje, dokud se nepřesvědčí o výkonnosti těchto orgánů, byv již častokrát zklamán mnoha krásnými plány, jejichž provedení pak neodpovídalo očekávání? Patrně že obojí. A proto nezbyvá než zdůrazniti, že si obou těchto orgánů vážíme, že jejich zřízení pokládáme za čin velmi záslužný, za který jsme vděční, a od nich pak je očekáváme tři věci: Iniciativu, práci, úspěch! Grňa.

Agrární strana a velkostatkáři

Považuji za potřebné, aby si aspoň nezávislý tisk jednou uvědomil, kolik škody se způsobí pouhým demagogickým heslem, že za reakcionářské choutky agrární strany jsou odpovědní velkostatkáři.

Nenávist a závist proti velkostatkářům pocházela kdysi z toho, že majitelé ohromných latifundií měli svými hospodářskými možnostmi skoro neomezený vliv na osud svého okolí. Jejich velký důchod jim umožňoval nadprůměrně pohodlný, ba přepychový život, který budil závist. Tyto příčiny nenávisti a závisť byly pozemkovou reformou skoro úplně odpykány. Co si měli velkostatkáři odpykat, odpykali si v pozemkové reformě, která velkou část jejich majetku vyvlastnila. Ceny, placezné pozemkovou reformou, rovnaly se skoro vyvlastnění.

Břemena pozemkové reformy, která znamenala naší nejpronikavější sociální reformu, snášela jediné tato třída. Nejméně bylo oceněno to, že při těchto ohromných obtížích velkostatkáři se chovali poměrně velmi důstojně, a větší odpory kladli vlastně jen tam, kde se postupovalo proti rozumným zásadám pozemkové reformy. V jejím úmyslu nikdy nebylo velkostatky úplně zničit, protože se znaly ony velké úkoly, které plní velkostatky v pokroku zemědělské výroby a jako zásobovatelé velkých měst.

Z úloh, které velkostatkáři dnes plní, uvedl bych tyto:

1. po pozemkové reformě provádějí pod velmi těžkými podmínkami přestavbu svého hospodářství a jeho organizace;
2. zůstali nesporně i nadále pokrokovým živlem v zemědělské výrobě;
3. jsou jediní zaměstnavatelé velkého počtu zemědělského proletariátu.

Hlavně na tuto jejich úlohu a na toto jejich poslání jsem chtěl poukázat a považuji i za nutné, důrazně upozornit na to zástupce dělnických tříd.

Agrární strana pečuje dnes jen o sedláky a maloročníky. Demagogicky bije i dále do velkostatkářů, zanedbávajíc při tom úplně osud zemědělského proletariátu. Jak úzce je ale spojen osud tohoto proletariátu s osudem velkostatku, to je zbytečné dokazovat.

Co dokázal velkostatek v otázce zaměstnanecké po celou dobu těžké krise, nebylo dodnes oceněno. Už svým přirozeným postavením nemohl na svém podniku zastavit provoz, jako

leckterý podnikateľ učinil v okamžiku, kedy sa stal jeho podnik nerentabilným. Živil své dělníky léta a léta z podstaty svého podniku a hromadil dluhy až do krajnosti snesitelnosti. Dělnictvo se muselo sice spokojit se snížením příjmů, ale ne ztratilo zaměstnání. Ta okolnost, že velkostatkáři viděli jediné východisko z krize v tom, že zintenzivňovali svoji práci, vedla dokonce k tomu, že zaměstnávají dnes ještě více dělníků než před krizí.

Tito a k t i v n í velkostatkáři jsou příliš zaujati těžkou prací ve svém podniku, aby pěstovali reakcionářské proudy v agrární straně. Jsou příliš srostlí na své půdě s dělnictvem, znají příliš dobře jeho poměry a jeho bolesti, jejich styk s ním je příliš přísný a osobní.

Je to jiný druh velkostatkářů, kteří si zahrávají v agrární straně na reakcionáře. Jsou to velkostatkáři, kteří vyšli z pozemkové reformy. Lidé, kteří patří k byrokratické mašinerii agrární strany a kteří vyrostli a vychovali se v kancelářích a ne na rodné půdě. Tito páni nemají žádný poměr k zemědělskému dělnictvu a název agrární strany: strana maloroľníckého ľidu, byl jim jen štítem, aby s jeho pomocí si vybudovali svoje dnešní postavení a velkostatky. To postavení je příliš vlivné a značné.

Tito lidé nebyli připraveni na své velkostatkářské úlohy, neznať povinnosti, které z jejich postavení vyplývají a ta okolnost, že neměli ani mravní podklad pro nabytí svých velkostatků, způsobuje další zlo. Tu neodbornost, již se tito páni vyznačují, míní zastírat velkopanským gestem, které nebere ohledy na nic, protože ohledů nezná. Tito páni jsou to, kdo mají choutky reakcionářské. Oni neprošli školou pokory, jakou byla pozemková reforma, která stačí bývalým velkostatkářům pro celou generaci. Pozemková reforma, která znamenala přesun ohromného majetku z jedné ruky do druhé, zkorumpovala úplně mravy agrární strany a zvláště jejich funkcionářů. Příděl půdy dirigoval sekretariát. Tím vzrostl dnešní vliv moci byrokratické mašinerie v agrární straně, a považovalo se postupně za samozřejmé, že funkcionářům patří velkostatky. To jsou ti velkostatkáři — reakcionáři.

Proti tomuto živlu třeba bojovat. Ale vš e c k y ohledy těžko bojujícímu podnikateli, i když je velkostatkář! A to v zájmu čestného, ubohého zemědělského proletariátu! *Velkostatkář.*

Kongres slovenských spisovateľov

Spolok slovenských spisovateľov hodlá usporiadať kongres slovenských spisovateľov. Miesto a čas kongresu nie sú ešte presne určené, ale zdá sa, že sa odbaví o svätodušných sviatkoch v Bratislave alebo v Piešťanoch. I pracovný program kongresu ukazuje sa ešte len v obrysoch, ale veľmi pravdepodobne zaujmú sa na ňom stanoviská k spisovnej reči, k rôznym domácim i zahraničným literárnym smerom a k úkolom slovenskej kritiky; prehovorí sa o vlivu tradícií a spoločnosti na literárnu tvorbu, o potrebe dobrej detskej literatúry a nakoniec sa venuje značná pozornosť otázkam nakladateľským, literárnym súťažiam a propagande i podpore slovenskej literatúry. Pozvané sú všetky celonárodné kultúrne organizácie, spriatelene literárne spolky z historických zemí i zo zahraničia. Ako vidieť, pripravujú naši spisovatelia niečo dosiaľ nebývalého, veľkorysého, niečo, čo na tomto poli nebude tak rýchlo prekonané.

Tým viacej si treba všímať varovného, kritického článku „Kongres spisovateľov?“, ktorý napísal vedúci redaktor „Elánu“ p. J. Smrek do svojho časopisu. Krátky a výstižný výťah tohoto článku je tento:

Naši v Bratislave pripravujú niečo veľkorysého, o čom má byť reč v histórii a čo samo má tvoriť históriu. Ale ja hovorím, že je treba hľadať veľkorysosť v skromnosti. Keď sme sa minulého leta išli — viacerí od pera — pod hradbami hôr, povedal mi odrazu J. C. Hronský: Sem by sme mali volať kongres spisovateľov. Miesto sme mali na myslí také, aby dávalo možnosť nepočuť „vravu sveta“, ale tým hlbšie započúvať a vcítiť sa do symbolického hlasu rodnej zeme.

Podstatou nám bolo: dostať spisovateľov dovedna, aby sa spoznali a sľúbili, aby si uvedomili svoju spolupatričnosť i spoločné ciele a aby medzi sebou obnovili „entente cordiale“, a aby tam v oslobodzujúcej atmosfére prírody otvorili oči i duše k prijímaniu nových tajomstiev a inšpirácií pre zdravú umeleckú tvorbu.

Pravda, nebol by to kongres pracovný s veľkou korisťou pre tlač a verejnosť. Ale či spisovatelia pre to, aby mohli lepšie pracovať, potrebujú pracovný kongres? Znášobí sa im tam ich umelecká potencia a usmerní sa ich umelecký

inštinkt? O tom treba pochybovať. Ba úprimne sa obávam, že by sa ten bratislavský kongres mohol stať bojišťom, kde by sa bojovalo za všeličo, ale najmenej za slovenskú literatúru. A bojovali by tam možno bojovníci, ktorým by ťažko bolo sveriť prestíž a prosperitu slovenskej literatúry, kým právi nositelia jej zbrane a štítu boli by len pozorovateľmi, niektorí azda i z hodnej diaľky.

V dnešnej dobe, keď skoro vo všetkých okolitých štátoch sa ozývajú výzvy k novým výbojným válkam a k barbarským, stredovekým útokom proti všetkej opravdivej kultúre vôbec a literatúre zvlášť, nemožno zavierať oči a uši pred „vravou sveta“, ale práve treba hlasite a rozhodne vykričať do sveta svoj nesúhlas a odpor k týmto nekultúrnym metódam, a nímenej hlasite a rozhodne nechválíť náš politický systém, neznásilňujúci svedomie žiadneho spisovateľa, ale dovolujúci slobodne tvoriť dľa obrazu srdca svojho. A aby sme počuli symbolický hlas rodnej zeme, nemusíme byť práve pod hradbami hôr. Nech sme na veľkej nížine slovenskej, alebo zemplínskej pahorkatine, nech pred nami víri veľkomestský život piešťanských kúpeľov, alebo pokojne oddychuje nedeľné odpoľudnie šarišskej dedinky — tam všade by sme sa mohli započúvať do hlasu našej rodnej zeme, lebo to je všetko naše Slovensko.

Podstatou schôdzky zvolanej dľa návrhu p. Smreka by bola snaha našich spisovateľov soznámiť sa a sľúbíť. Odhladnuc od toho, že veľká väčšina našich významnejších spisovateľov iste sa už zná, môže sa tento soznamovací večierok kedykoľvek volať do ktorejkoľvek bratislavskej literárnej kaviarne, kde by to bolo práve tak srdečné, ale pri tom iste pohodlnejšie. A naprosto žiaden kongres netreba volať na to, aby si naši básnici uvedomili svoju spolupatričnosť a spoločné ciele, lebo nie len spisovatelia, ale my všetci sme si neustále vedomí toho, že patríme k jednému národu, a že my všetci máme len jeden jediný cieľ: pomôcť našemu ľudu. Cieľ je jeden, ale cesty k nemu sú viaceré, a o týchto cestách prehovoríť znamená odbočiť z literatúry do politiky. Čo sa týka tej inšpirácie v oslobodzujúcej atmosfére prírody, myslím, že sa už nenávratne minulo oné romantické údobie, v ktorom zlatistvé zory vychádzajúceho slnka a žblnkotajúce zvuky striebropenných bystrín vedely až k slzám nadchnúť básnikov zašlých dob. Dnešného umelca musia inšpirovať nezamestnané ruky a hladovejúce žalúdky nezamestnaných továrenských robotníkov, hrdzavejúce píly a sekery pohronských drevorubcov, strašná bieda kysuckých droťárov, oravských plátenkárov, ľiptovských pltníkov a podvýživou trpiace šarišské a hornozemplínske deti. A opravdivý básnik, milujúci svoj ľud, nielen že túto biedu popíše, ale poukáže i na jej pôvodcov a na možné cesty nápravy.

P. Smrek má pravdu, keď tvrdí, že žiaden kongres ešte neznásobil umeleckú potenciu a neusmernil umelecký inštinkt básnikov. Žiaden podpriemerný básnik sa ešte nevrátil zo žiadaného kongresu jako Goethe alebo Dostojevský. Ale tento kongres není ani k tomuto účelu zvolaný. Z predbežných oznámení, ktoré SSS rozosiela, vidíme, že bude mať celkom iné úkoly a problémy a nie tie p. Smrekom predpokladané.

Obava p. Smreka, že sa na kongresu bude bojovať nie len o literatúru, ale i o všelijaké iné veci, sa asi vyplní, lebo dnes i literatúra stala sa len malou súčiastkou veľkého svetového problému, a je ovlivňovaná a usmerňovaná politickými, národohospodárskymi i sociálnymi otázkami. Priamo zarážajúca je posledná citovaná veta, veď, myslím, že kongresu budú môcť aktívne sa zúčastniť len členovia SSS, teda Ľudia, ktorí v dostatečnej miere preukázali, že sú Slováci a spisovatelia, a to teda znamená, že musia byť plným právom považovaní „za zbraň i štít slovenskej literatúry“, i keď sú prívrženci ktoréhokoľvek literárneho smeru. Alebo sa tu robí pokus o známkovanie z vlastenectva?

Je snáď možné, že sa kongres pre rôznorodé názory našich spisovateľov na niektoré úkoly a problémy nevydarí tak, jak si to jeho svolávateľa predstavujú, ale je krásnejšie stroškotať pri rozlehu k veľkému cieľu, jako niekde za humnami bezpečne živoríť a v nečinnosti odumierať. *Glhn.*

Němečtí spisovatelé utíkají kamkoliv mimo svět

Dočetli jsme krátce před vánoci vydaný nový román Hanse Fallady „Pohádka o městském písaři, jenž o d l e t ě l n a v e n k o v“ (Märchen vom Stadtschreiber, der aufs Land flog) — a zdá se nám, že není knížky,

jež by mohla lépe charakterisovať postavení literatury v dnešnej Tretíj ríši. Tenuhle naturalistický epik, jemuž vděčíme mohutnou malbu politického a sociálního zápasu mezi maloměstem a venkovem v románě „S e d l á c i s e b o u ř í“, napsal pohádku odněkud z rokokových dob. A není to sociální pohádka, jako teskně sladké, reálné i idealizované vyprávění „O b ě á n k u, c o t e d?“, nýbrž fantastická pohádka, již byl kmotrem E. T. A. Hoffmann. Je to místy reálné a svěže vypravovaný příběh o malém písaři Spattovi, jenž uteče svému zaměstnavateli, radnímu a kouzelníku na venkov, aby tu po mnoha dobrodružstvích získal otcovské dědictví a sestřenkou Moniku. Ale skutečnost je tu promísená čarodějnicí, hrají tu roli kouzelné hlasy a peříčka, jež promění člověka ve vrabce, vystupují mocní kouzelníci, rozdávají čarodějné masti, po nichž každý ztracený úd přiroste, objevují se osoby na vlas sobě podobné, smrt si tu vlastnoručně přichází pro starou čarodějkou. Najdete tu všechny motivy lidových povídek s tajně vyslechnutými hovory, zatajovaným dědictvím, s močály, v nichž hynou poutníci, s uvězněním hrdiny v ptačí podobě a s náhlým vyváznutím i s dlouhým toužením dvou milujících, jako v pohádkách bojuje tu proti sobě dobro a zlo.

Ale stále si mnete oči s údivem, stále se ptáte, máte-li skutečně před sebou knížku Hanse Fallady, téhož Fallady, jemuž vděčíte sociální studii o člověku z kriminálu, o „U b o h é m p a n u K u f a l t o v i“ — knížku toho detailního znalce moderního života, toho sociálního analytika, člověka, jenž zná stejně intenzivně spodiny velkoměsta i tvrdé sedláky. Je pravda, i v téhle „Pohádce o městském písaři“ jsou scény robustně naturalistické, je to místy chlapy hromotlucce a s trochou krve nebo hrozivým zmlácením někomu se právě nešetří. Je pravda, přírodní scény a popisy jsou plny jemného kouzla a všechny ty čarodějné figury jsou reálné lidé. Ale kam s tím vším čarodějnickým krámem, s těmi rekvizitami z „Nauky o sylfidách, undinách, salamandrech a gnomech“ od Montfaucon de Villars?

Abychom tomu porozuměli, je třeba si vzpomenout, že kniha Hanse Fallady „Wer einmal aus dem Blechnapf frisst“ (Ubohý pan Kufalt) byla německou censurou zakázána a docela vzata s knihkupeckého trhu. Ten městský písař Fallada, nechtěl-li emigrovat do země, kde se smí ještě psát pravda, prchl už ve svém předposledním románě „M ě l i j s m e j e d n o u d ě t ě“ (Wir hatten Mal ein Kind) do divného světa starých statkářů při Baltickém moři. Vzpomeňte si, že už v této knize je strašná scéna se starým otcem, jenž miluje podivně vášnivou láskou svou dceru a po její smrti se sám spoutá a nechá se v tmavé díře za živa sežrati krysy: tohle nás už vede k podivnostem knihy dnešní. A tentokrát městský písař Hans Fallada utíká před současností, utíká před Hitlerovým Německem, utíká před Tretí ríši někam o několik set let dále, do historie a fantasie — tento útěk se mu zdá ještě bezpečnější. Je i tady velkým umělcem, ovládá mistrně díky ve všech těch obřadných archaismech, se vši tou strojenou učenou díkou, kterou ironizuje, se všemi těmi aliteracemi a shromážděním stejných samohlásek ve všech slovech věty, s nimiž si tu pohrává (Wie will ich diesem Wicht so Wichtiges künden . . . Nie erblicke ich diesen Wicht ohne vor Widerwillen zu piepen). Ale v celku je to neživotné a po delším čtení to přestává být i zábavné.

Tak vypadá literatura pod diktaturou, v projevu jednoho z jejích nejnadanějších autorů. Z útěku ze skutečnosti může vzniknouti zajímavý literární experiment: ale nikdy silné a plnokrevné dílo. Počkejme si na další díla Fallady až v době, kdy opět jednou . . .

O. R.

Literatura a syfilida

Ve „Fašistických listech“ čteme dlouhý článek o tom, co vše na nás chystají zednáři:

„Pravda, že sílu křesťanských lidí láme cizáckým kapitálem živěná krize a s ní hlad, podvýživa, tuberkulóza. Pravda, že hrdou arijskou krev oslabuje film, divadlo, literatura — prostituce a syfilida.“

Divadlo jest tu tedy postaveno na jeden stupeň s prostitucí, literatura na jeden stupeň se syfilidou. Z čehož plyne závěr: národe, zanech divadla a zanech literatury; jsou to věci, které oslabují naši arijskou krev. Arijská krev musí být ušetřena všeho vzdělání, které dává film, divadlo, literatura. Ale i když tolik nebezpečí čeká na arijskou krev, není přece jen tak zle, neboť:

„Jistě, že by národy za 10, snad 20 roků podlely tomuto pomalému zabíjení těla i ducha. Tolik času však není. Ve všech evropských zemích povstávají mužové, kteří poznali nebezpečí. Neváhají, dávají v oběť své největší lásku, vlastní, sebe a celý svůj život. Probouzí spící, ukazují svému lidu nepřitele a volají na poplach, organizují obranu.“

Uvedené citáty mohou být uváděny jako důkaz, že jest jeden důležitý předpoklad rozvoje fašismu: lidská hloupost. Třebaže fašistické režimy prohlašují, že jejich fašismus není exportním artiklem, jest jedna lidská vlastnost, která jest základem podmínkou fašismu a která je mezinárodní: lidská hloupost. Propagátoři fašismu dovedli velmi dobře se opřít o tuto vlastnost. Chce-li demokracie účinně bojovat proti fašismu, musí bojovat pro vyšší politické vzdělání, pro skutečnou vzdělanost.

V. G.

politika

Stanislav Yester:

Kdyby sovětské Rusko válčilo s Japonskem . . .

Prastarý boj o Východ.

Nejdůležitějším objektem světové politiky byly od pradávna komunikace spojující Evropu s Indií, Indií s Čínou a Evropu s Čínou. Ovládnutí těchto obchodních magistrál znamenalo velké hospodářské zisky a velikou moc politickou.

Jsou spoje pozemní a námořní. Pozemní spoje mají dnes jen tehdy význam, jsou-li železniční. Mezi Evropou a Indií je dosud jediná spoj, a to námořní pod kontrolou Anglie. Mezi Evropou a Čínou je pozemní spoj přes Sibiř, Mandžusko, která je kontrolována Rusy a Japonci, a námořní spoj kontrolovaná Angličany. Mezi Indií a Čínou není pozemní spoje, námořní stráž Anglie. Vidíme, že námořní komunikace mezi Evropou, Indií a Čínou ovládá Anglie.

Anglie dovedla vlastním loďstvem udržet si převahu v mořích a tím ovládnutí mořských komunikací. Hůře bylo s komunikacemi pozemními, které mohly dostat vedle významu obchodního také význam strategický. V prvé řadě šlo o pozemní spojení mezi Evropou a Indií. Prostory, skrze které se mohly trati na východ vést, náležely Turecku a Rusku. Koncem XIX. století Rusko se rozhodlo postavit magistrálu Moskva—Vladivostok a její odbočku do Turkestanu od Samary na Taškent a k afganským hranicím. V roce 1901 je položena poslední kolej sibiřské magistrály a za rok je tato magistrála připojena na železnici severní Číny. Trať k afganské hranici a tím do samého sousedství Indie spěla k dokončení. Anglie byla zapletena do vleklé války s Bury. Německo nechtělo zůstat pozadu, hledělo využít obtíží Anglie a ohlašovalo stavbu trati Berlín—Bagdad a veliký loďní program, nebezpečný anglickému panství nad moři staré pevniny.

Anglii hrozilo, že Rusko si udělá mocnou námořní základnu na březích Tichého oceánu (Port Arthur) a Německo na březích Indického oceánu (v Perském zálivu). Magistrála Berlín—Bagdad přibližovala k Indií pruské divise a magistrála Moskva—Samara—Taškent divise ruské. Ruské práce pokročily však více než německé. Mohutná námořní pevnost Port Arthur měla být dokončena 1906 a turkestanská trať 1905. Německé loďstvo nemohlo se měřit s anglickým dříve než 1918 a magistrála Berlín—Bagdad měla být dobudována o nějaký rok dříve. Pokus

Anglie použít Německa na oslabení Ruska ztroskotat o veliké nároky Německa. Německo anglických peněz nepotřebovalo, podobně jako Rusko. Za to se hodily Japonsku, které nemohlo zapomenout, že Rusko je připravilo o ovoce jeho vítězství ve válce s Čínou 1894.

Výsledky války roku 1905.

Když Japonci napadli Rusy, hospodářští odborníci krčili rameny nad japonskou odvahou. Strategické překvapení v této válce spočívalo na straně japonské v tom, že za slabou státní bankou japonskou stála banka anglická. Když se zdálo, že by Japonsko nakonec mělo takové úspěchy, které by nezdřavě znásobily jeho sebevědomí, anglická banka zasáhla odnětím úvěru. Anglie dbala, aby Rusko nebylo poraženo ponižujícím způsobem a aby tím nebylo vehnáno do náruče Německa. Anglie potřebovala zkrátit Rusko jako spojence a proto opakovala v ještě jemnější formě manévr Bismarcka s Rakouskem: mírně je porazit a pak se s ním spojit.

Rusko neplatí 1905 Japonsku žádnou válečnou náhradu. Ze svého majetku postupuje Japonsku jen jižní část ostrova Sachalinu a jižní část mandžuské železnice. Pro Anglii stačilo, že ruská námořní základna na Tichém oceáně byla vyvrácena, že veškeré ruské válečné loďstvo bylo zničeno a že postup Ruska do severní Číny byl zastaven. Japonsko z vítězné války vyšlo s vědomím, že se mu nepodařilo dokonale porazit ruskou armádu a s ohromnými zahraničními dluhy asi ve výši našich 30 miliard Kč. To při japonském státním rozpočtu 300 milionů yenů (kolem 7 miliard Kč) znamenalo, že více než čtvrtina státního japonského rozpočtu šla na úroky a úmor zahraničních dluhů. Těchto okovů se Japonsko zbavilo až za světové války.

Po válce světové.

Světová válka skončila odražením Německa od Indie. Anglie dosáhla na souši spojení mezi Egyptem a Indií. Německé loďstvo bylo zničeno. Přes to se situace na východě změnila dost v neprospěch Anglie. Ruská revoluce, pravda, na více než deset let odstranila ruské nebezpečí nad Indií. Na východě však zatím značně se politicky rozpřáhlo Japonsko, které si pořídilo pěkné válečné loďstvo a hospodářsky si podmanilo Čínu. Japonské obchodní lodi staly se častými návštěvníky břehů indických, australských a novozélandských. Anglie za světové války přestala suverénně ovládat spojení mořem mezi Indií a Čínou.

Ale zmohutnění Japonska nebylo jedinou anglickou starostí. V desíti letech po světové válce Rusko nemohlo se dostat ani do stavu, v němž bylo před světovou válkou. Jeho komunikace byly v nepořádku, loďstvo nestálo za řeč. Za to v druhém desetiletí po světové válce SSSR pookřává a dokončuje příčnou magistrálu z Turkestanu podél čínských hranic, která vyústila do magistrály sibiřské u Novosibirsku. V prostoru mezi Novosibirskem a Uralem začíná sovětská vláda budovat těžiště svého těžkého průmyslu (Magnitogorsk—Stalinsk). Ruský Turkestan stává se strategickou základnou SSSR v bezprostřední blízkosti Indie.

Japonsko, které prozatím musilo pod společným tlakem Anglie a Ameriky trochu se uskrovnit v Číně, je ochotné upoutat Rusy na Dálném východě v záměnu za právo okupace Mandžuska. Anglie svoluje. SSSR celý zájem roku 1931 soustřeďuje na Dálném východě. Opevňuje Vladivostok, organizuje s amostatnou rudou armádu Dál-

ného východu. Prvá pětiletká je v proudu. SSSR se podobá veliké rozestavěné továrně.

SSSR má do roku 1933 v Evropě zajištěna záda spojelectvím s Německem. Je povolný k Japonsku, vyhýbá se střetnutí až skoro bázlivě. V Evropě panuje dojem, že pětiletká se nepovede. Ale 1932 se ukazuje, že kolektivisace a pětiletká se v SSSR už vylízaly z nejhorošího, že SSSR si pořizuje řádnou brannou moc, dobře vyzbrojenou s mocným letectvem.

Ukazuje se, že Polsko musí dostat na západní hranici SSSR mocnou oporu, a ta se objevuje jako na zavolanou v hitlerovském Německu, které ruší smlouvu s SSSR a ohlašuje veřejně svůj výboj na východ. Z východu na SSSR tlačí Japonsko o 100 milionech obyvatel se znamenitou armádou. Na západě se objevuje vrčící blok Německo-Polsko také o 100 milionech obyvatel s výbornými armádami a bohatým průmyslem. Samo majíc jen 170 milionů obyvatel a průmysl nedostavěný, rozhoduje se SSSR vstoupit do Společnosti národů a hledat na západě spojence.

Pro politiky je dnes hádankou, zda se připravuje rok 1904 nebo 1914, zda jde o oslabení SSSR a Japonska, nebo o oslabení Německa.

Poučení ze staré války.

Nejpříznivější situaci by ve sporu s Japonskem měl SSSR, kdyby ostatní Evropa zůstala neutrální tak jako 1904. V SSSR znají chyby, kterých se dopustila carská armáda a carský hlavní štáb ve válce s Japonskem, a proto se jich budou hledět vyvarovat.

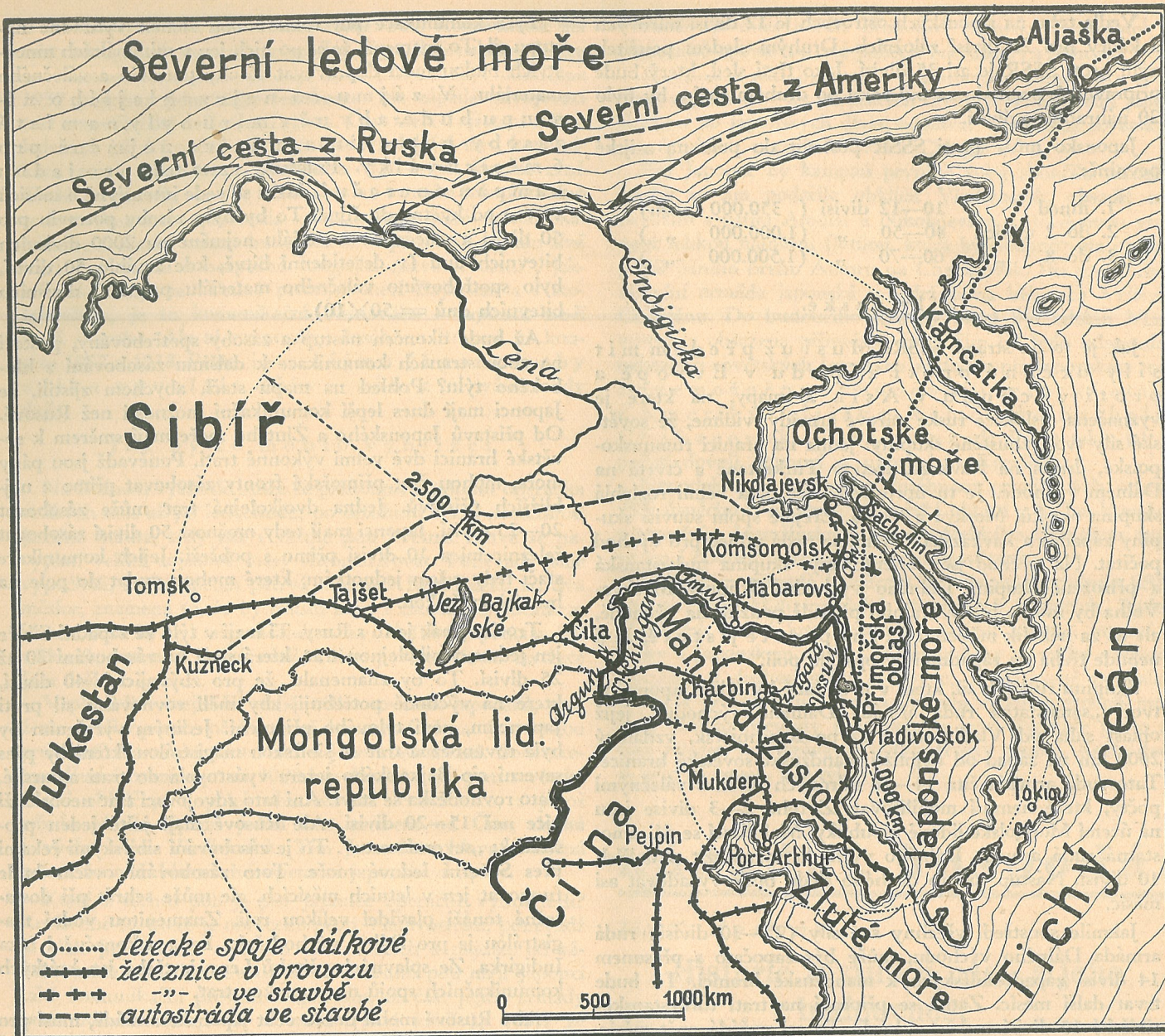
Carské velení války s Japonskem 1904 koncipovalo jako kombinaci manévru sil pozemních s námořními, kde těžiště operací bude na moři. Carské loďstvo opravdu před vzplanutím války mělo na moři převahu nad japonským. Jakmile by se bylo podařilo ruskému loďstvu zdolat japonské, nemohli Japonci vyloďovat na asijské pevnině žádná vojska. Když Japonci zničili několik ruských námořních jednotek tím, že bez vypovězení války v noci přepadli ruské loďstvo v Port Arthuru, připravili tím Rusy o převahu na moři a zvrátili celý ruský válečný plán. Dnes Rusové musí počítat s řešením válečného sporu s Japonskem jen na pevnině. Pomoc jinou pevninovou nemohou čekat, leda od čínských povstalců v japonském týlu, a ta nebude valná.

Válka na asijském břehu nezačne tam, kde skončila v roce 1905, tedy u Mukdenu, který je dnes vzdálen přes 1000 km od ruské hranice a jen 230 km od pobřeží Žlutého moře. V 1904 napadli Japonci ruské loďstvo 9. února. Teprve 1. května byla svedena první bitva s ruskými předsunutými prvky na řece Jalu. Poslední bitva v této válce se odehrála mezi 20. únorem a 10. březnem 1905 pod Mukdenem. Za deset měsíců operací pozemních a za 14 měsíců války podařilo se tehdy Japoncům postoupit od pobřeží jen o 230 km.

Rozhodnou-li se Japonci tentokrát pro postup do Mongolské lidové republiky a za hřbet Velikého Chinganu směrem na Čitu ležící 500 km východně Bajkalského jezera a 300 km západně pohraniční řeky Argun, budou mít ve svém týlu k nejbližšímu přístavu 1300 km. Japonské týlové spoje budou dnes 5krát delší než ve válce 1904 a ruské, počítáme-li od Uralu, budou o čtvrtinu kratší, klesnou se 6000 na 4500 km.

Ale rudá armáda Dálného východu nemá dnes základnu v evropském Rusku, nýbrž ve východní Sibiři, východně Tomsku, který je od mandžuského pohraničí východně Čity právě tak daleko, jako je s druhé strany Tokio. Nesmíme zapomínat, že Rusko v 1904/05 mělo na svém asijském území (v Sibiři a Turkestanu) jen asi 10 milionů obyvatel

a z těch vojenskou službou povinné bylo jen obyvatelstvo Sibíře v počtu asi 5 milionů. Dnes má SSSR bez Mongolské lidové republiky v asijské části svého území kolem 45 milionů obyvatel a s Mongolskou republikou asi o 1 milion více. Dnes má v západní Sibíři také těžiště svého průmyslu strategického, tedy o 2000 km blíže k mandžuské hranici a o 3500 km blíže k možnému bojišti než roku 1904.

Otázkou velmi palčivou je, zda na východě by se vůbec daly shromáždit milionové armády, a co je nejdůležitější: zda by se daly všim potřebným pro boj a život v dostatečné míře zásobovat. Nejde jen o to poslat do pole potřebné síly, nýbrž také o to zavěsit je na výkonné komunikace. Jinak ovšem vyhlíží válka, slouží-li komunikace jen zásobování vojsk, doplňování a odsunutím, anebo když také musí sloužit dalšímu nástupu armády.

Síly japonské.

Než prozkoumáme, kolik sil mohou obě strany na východním válečném poli soustředit a zásobovat, podíváme se, kolik jich opravdu mají.

Japonsko nebude samo. Použije k operacím, třeba podružným, také v ojsk státu Mandžukuo, ta jsou na

místě. Podle sovětských zpráv armáda mandžuská čítá 18 pěších a 9 jezdeckých brigád, kolem 170.000 mužů bez organického dělostřelectva. Také kulometů je málo. Za války může být tato armáda s počátku rozšířena na 250.000 mužů. Mandžuský voják je profesionál. Velmi statečný a zkušený, ale politicky prozatím málo spolehlivý. Těchto mandžuských sil, posílených japonským dělostřelectvem a technickými částmi, dá se užit k defensivním operacím na „klidných úsecích fronty“. Uvážíme-li, že mandžusko-ruská hranice měří kolem 3000 km, bude takových úseků hojnost.

Vedle řadové armády má Mandžusko také velmi četnou policii v síle více než 100.000 mužů, vojensky organizovanou.

Japonci až do nedávna udržovali v Mandžusku 5 divísi pěších a 2 jezdecké. Vedle toho mají v Mandžusku strážní prapory v síle dvou divísi, které stráží mandžuské železnice.

Můžeme tedy počítat, že do podzimku minulého roku měli Japonci na asijské pevnině čelem proti SSSR:

250.000 mandžuské armády,

100.000 japonských vojsk.

Celkem to představuje hodnotu 10—12 moderních divísi.

Vedle toho na japonských ostrovech je 12 divísi mírových a kádry pro 20 divísi záložních. Druhým sledem použitelným proti SSSR je asi 35 divísi. Jako třetí sled, který bude připraven k pochodu za půl roku po druhém sledu, bylo 20 náhradních divísi.

Japonsko může proti SSSR postavit do pole na asijské pevnině:

1. ihned	10—12 divísi (350.000 mužů)
2. do 2 měsíců	40—50 „ (1,000.000 „)
3. do 8 „	60—70 „ (1,500.000 „)

Síly ruské.

Jak je to na straně SSSR? Musí už předem mít síly určené proti západu v Evropě a proti východu v Asii. Z mapy, na které je vyznačena dislokace ruské mírové armády, vidíme, že sovětské síly tvoří zhuštěné skupiny: jedna na hranici rumunsko-polské, druhá na Kavkaze, třetí v Turkestaně a čtvrtá na Dálném východě. Je tu uprostřed ještě pátá velmi rozlehlá skupina okrsků, Moskva a Volha. Zřejmě spolu souvisí skupiny západní a kavkazská. S těmi se nedá vůbec pro východ počítat. Na východ jsou orientovány: skupina turkestanská a přirozeně skupina Dálného východu. Skupiny Moskva-Volha by mohlo být v krajním případě použito na východě, ale až za několik měsíců a při naprosté jistotě, že ji nebude třeba na západním evropském poli.

Skupinu ruských sil, která v prvé řadě by čelila Japoncům, tvoří „samostatná rudá armáda Dálného východu“, jejíž oblast sahá od Vladivostoku až po Krasnojarsk, vzdálený 2000 km na západ od nejbližší mandžusko-sovětské hranice. Tato rudá armáda čítá 14—18 mírových divísi s válečnými počty, které nemusí mobilisovat. Z toho 2—3 divise jsou na území Mongolské lidové republiky. Mobilisací se dá samostatná rudá armáda Dálného východu rozmnožit o dalších 10 divísi. Nástup tohoto druhého sledu bude vyžadovat asi měsíc.

Jakmile soustředí všechny své síly (25—30 divísi) rudá armáda Dálného východu, může být započato s přesunem 14 divísi západosibiřských k mandžuské hranici. To bude trvat další měsíc. Zatím se připraví na trati turkestansko-sibiřské 10 divísi turkestanských. To asi vyžádá opět měsíc, než se dostanou na frontu. Nyní už doprava jednotek půjde pomaleji, poněvadž většinu vlaků magistrály pohltí zásobování bojujících sledů. Za tři další měsíce by se mohly vyslat do pole náhradní divise asijské (tedy půl roku po zahájení války), které mohou kolísat mezi 10—20.

SSSR může tedy postavit do pole na mandžuské hranici proti Japonku:

1. ihned	14—18 divísi (500.000 mužů)
2. do měsíce	25—30 „ (800.000 „)
3. do 2 měsíců	40—45 „ (1,000.000 „)
4. do 6 „	60—75 „ (2,000.000 „)

Ač sovětské divise mají větší počty než japonské, přec, pokud jde o počet vyšších jednotek z asoustřeďování žádná strana nebude mít absolutní převahu nad druhou. Tempo ruského nástupu odpovídá tempu japonského.

Problém dopravy a zásobování.

Vypočítali jsme, že do 6—8 měsíců mohou obě strany postavit na mandžusko-sovětské hranici po 60—70 divísi. Stačí na zásobování těchto mas týlové komunikace?

Tyto komunikace půl roku budou sloužit výhradně nástupu sil. To znamená, že se po nich jen v minimálních množstvích budou moci dopravovat zásoby potravin a válečného materiálu. V zájmu co nejrychlejšího nástupu bude, aby už v míru byly na místě zásoby potravin a munice nejméně pro 6 měsíců války. Prakticky vzato tedy pro jednu kampaň operací, která se vede intensivně 6 měsíců v roce od května do října. To by byly zásoby potravin pro 50 divísi a válečného materiálu nejméně na 2000 divísičních bitevních dnů (v desetidenní bitvě, kde zasáhlo 50 divísi, bylo spotřebováno válečného materiálu pro 500 divísičních bitevních dnů = 50×10).

Až bude ukončen nástup a zásoby spotřebovány, postačí na obou stranách komunikace k dalšímu zásobování z hlubokého týlu? Pohled na mapu stačí, abychom zjistili, že Japonci mají dnes lepší komunikační možnosti než Rusové. Od přístavů Japonského a Žlutého moře mají směrem k sovětské hranici dvě velmi výkonné trati. Poněvadž jsou pány moře, mohou část přímořské fronty zásobovat přímo z nejbližších přístavů. Jedna dvojkolejná trať může zásobovat 20—25 divísi. Japonci mají tedy možnost 50 divísi zásobovat železnicemi a 10 divísi přímo s pobřeží. Jejich komunikace stačí tedy všem jednotkám, které mohou vyslat do pole na hranici sovětskou.

Trochu jinak je to s Rusy. Ti mají v týlu ze západní Sibíře jen jednu dvojkolejnou trať, která stačí na zásobování 20 až 25 divísi. To by znamenalo, že pro zbývajících 40 divísi, které na východě potřebují, aby měli rovnováhu sil proti Japoncům, není týlového připojení. Jediným vyřešením by byla rovnoběžná trať se sibiřskou magistrálou, která by přes severní cíp Bajkalského jezera vyústovala do trati amurské. Tato rovnoběžka se staví. Ani tato zdvojevací trať neobslouží více než 15—20 divísi. Ale Rusové mají ještě jeden prostředek: „severní cestu“. To je zásobování sibiřskými řekami přes Severní ledové moře. Toto zásobování ovšem bude fungovat jen v letních měsících, ale může sehrát při dostatečně tonáži plavidel velikou roli. Znamenitou vodní magistrálou je pro Dálný východ řeka Lena a konečně i řeka Indigirka. Ze splavných přítoků Leny je třeba jen krátkých komunikačních spojů na amurskou trať.

Aby Rusové mohli dobře čelit japonské armádě, musí pro svou stejně velikou armádu, kterou tam včas dostanou, už dnes mít na místě o h r o m n é z á s o b y. Tyto zásoby musí se během léta rozmnožit „severní cestou“. Proto by bylo třeba, aby serie velikých ledoborců typu „Krasin“ byla co nejdříve schopna plavby a aby zdvojevací rovnoběžka sibiřské magistrály se dostala do provozu nejpozději na podzim letošního roku. Flotila těžkých ledoborců umožní v teplých měsících zásobování Dálného východu „severní cestou“ nejen ze západu, nýbrž i z východu, z e S p o j e n ý c h s t á t ů.

Prozatím víme, že sovětská vláda udělala všechno možné pro to, aby rudá armáda na Dálném východě operující proti severní a východní mandžuské hranici byla naprosto soběstačná a aby její zásobování ze západu omezilo se na nejnútnější. Proto severně od Amuru a na jeho dolním toku vybudovala v posledních letech velmi výkonný zbrojní průmysl, v surovinách soběstatečný. Uhelná ložiska od Kuznecka táhnou se až k Bajkalskému jezeru. Veliká železohelná pánev byla odkryta na Amuru 250 km severně Chabarovska. Kde 1932 bylo 20 chatrčí, dnes je město Komsomolsk o 50.000 obyvatel s továrnami a velkými loděnicemi. Z Komsomolska vede autostrada do Chabarovska. Němci tvrdí, že v Komsomolsku se montují ponorky a že několik desítek sovětských ponorek už je uhnížděno

u sovětských břehů Japonského moře. Přes Komsomolsk má vést zdvojevací trať od severního cípu Bajkalského jezera na Nikolajevsk u ústí Amuru. Tato trať má být ukončena 1937 podobně jako těžké ledoborce. Na západě zdvojevací trať transsibiřská začíná u Tajsetu. Část mezi Tajsetem a Bajkalem se už dokončuje. Konečně se staví ještě třetí komunikace mezi západem a východem 300—400 km severně dnešní magistrály — široká a u tostrada místo starého traktu. Ani tato autostrada nebude letos ještě dokončena. Jakmile sovětské velení bude mít k dispozici ze západu dvě trati, autostradu a bezpečně fungující „severní cestu“, jakmile dobuduje se válečný průmysl mezi Bajkalem a Nikolajevskem, je tu komunikační rovnováha s Japonci, ne-li malá převaha. Ale té rovnováhy dosáhnou Rusové už koncem 1937 a 1938. Proto je v zájmu Japonců, aby v válku vyvolali dříve, má-li k ní vůbec kdy dojít.

Jak by to mohlo vyhlížet.

Na Dálném východě může se přistoupit k polním operacím velikých mas až po ledochodu, po opadnutí řek a proschnutí jarního bahna, tedy tak v druhé půli května. Dříve se nevyplatí velké vojenské masy shromažďovat. Poněvadž jsme vypočítali, že Japoncům potrvá nástup v Mandžusku asi dva měsíce, znamená to, že by musili začít s mobilisací počátkem března, a to by byl také začátek války. V 1904 Japonci začali válku 9. února. K prvé větší srážce pozemních sil na řece Jalu došlo 1. května.

Vzplane-li v nejbližší době válka sovětsko-japonská, můžeme větší operace očekávat až koncem května. Jak budou probíhat? To závisí na terénu a jeho komunikaci. Sovětsko-mandžuská hranice je asi 3000 km dlouhá a při tom sovětské území obkličuje v polokruhu severní Mandžusko, z jehož středu jde k západu jedna trať směrem na Čitu, druhá k východu na Vladivostok. Tím jsou dána hlavní válečná pole a na nich hlavní dvě operační japonské skupiny.

Které z těchto polí je pro Japonce operačně výhodnější? Rozhodně to, které je obráceno proti Vladivostoku, poněvadž je blíže japonských základů zásobovacích a nejdále od zásobovacích základů sovětských. Na tomto polí mají Japonci také komunikační převahu nejen tím, že část jejich armády bude zásobována přímo z moře (jižní křídlo), nýbrž že severní křídlo může být zásobováno po velké splavné řece Sungaře, která od Charbina (střed železniční) směřuje k severovýchodu do sovětského území. Japonské jednotky, operující podél Sungary, přeruší záhy železniční spojení Vladivostoku s Chabarovskem na Amuru.

Poněvadž aktivita se dá čekat u Japonců, kteří budou hledět co nejdříve zahájit operace, spustí je tam, kde budou také nejdříve hotovi a kde mají pro to nejlepší podmínky. Ale oni musí jít nejprve proti sovětské přímořské oblasti i z jiných důvodů.

Předně musí co nejdále odehnat ruské letecké základny od Japonského moře, aby sovětské letectvo neohrožovalo japonské námořní transporty, japonské válečné loďstvo a konečně i hustě obydlené japonské ostrovy.

Za druhé musí Japonci likvidovat Vladivostok a Přímořskou oblast, poněvadž s tímto balvanem v týlu nemohou zahájit h l u b o k é o p e r a c e k západu, t. j. směrem k Bajkalskému jezeru.

Nebyla by to práce snadná. Proto můžeme předpokládat, že prvé tažení do konce roku by mělo těžiště kolem Vladivostoku a v Přímořské oblasti, kde Japonci budou ofensivní a kde soustředí většinu svých sil. Na západě proti Mongolii a Zabajkalsku se budou chovat defensivně. To vědí také na sovětské straně, a proto těžiště rudé armády Dálného

východu je dnes poblíž přímořské oblasti. Vladivostok je znamenitě opevněn i celé pobřeží řek Ussuri a Amuru.

V srpnu a září by mohlo v přímořské oblasti a v jejím okolí zápasit 20—25 sovětských divísi se 40 divísemi japonskými a 20 japonských divísi odolávat 40 divísim sovětským na západních svazích Velikého Chingánu.

Pro Japonce by kampaň prvního roku skončila příznivě, kdyby se jim podařilo obkličít Vladivostok, obsadit celý Sachalin s ústím Amuru u Nikolajevska a do Amuru vniknout lehkou námořní flotilou, která by podporovala operace podél jižního břehu Amuru na Chabarovsk. Při tom, kdyby západní armáda japonská se udržela na hřbetech Velikého Chingánu. Do budoucího jara by mohl být zdolán Vladivostok a obsazena přímořská část. Tím by bylo odstraněno nebezpečí sovětských leteckých základů při Japonském moři a z nemožného vybudování letecké etapy z Ameriky: Aljaška-Kamčatka, Sachalin, Chabarovsk-Vladivostok. Proto také, jak to počasí dovolí, Japonci se vypraví na Kamčatku.

Nepodaří-li se Japoncům dosáhnout pronikavých operačních úspěchů v sovětské přímořské oblasti a budou-li srazeni v západním Mandžusku se hřbetu Velikého Chingánu, bude se moci hovořit o úspěšné kampani sovětské.

V každém případě k válce s Japonskem potřebuje SSSR co největšího klidu na svých evropských hranicích. Bude-li SSSR mít dobrý kryt proti evropskému západu, nemusí se války s Japonskem obávat. Změnila-li by se válka sovětsko-japonská v druhou válku světovou, je přirozeně po kalkulacích a prorokování. Druhá světová válka vyvrcholí mnohem většími převraty než skončila prvá. Nebude proto na tom záležet, kde právě se vytyčí fronty armád. Rozhodnou ji, jako tu prvou, ti v týlu.

národní hospodář

Ing. T. Kyzlink:

Historie textilu u nás - a jeho budoucnost

(Od liberalismu k usměrněné výrobě.)

Proč byl kdysi hospodářský liberalismus možný.

Laissez nous faire“ řekl továrník Legendre ministru Ludvíka XIV., Colbertovi, když se ho ptal, co by vláda měla učiniti pro průmysl. A tento okřídlený výrok, česky asi „nechte nás na pokoji“, ovládal myšlení průmyslníků a výrobců až do nedávné doby. V Anglii, zemi liberalismu a Habeas corpus Actu razili heslo ještě drastičtější: „struggle for life“. A tak se občan pilný lopotil a snažil, aby vyrobil lepší a dokonalejší zboží nežli jeho konkurent. Možno říci, že to šlo celkem k duhu jak výrobcům, tak spotřebitelům, a že to mělo jistě dobrý vliv na pokrok průmyslu. Ale bylo to v dobách, kdy výroba a nabídka nepřevyšovala poptávku, kdy lidstvo se množilo nebývalým tempem, a tak se také mohli množit výrobci a být spokojeni živi podle hesla „laissez nous faire“. A „struggle for life“ nenabyl nikdy hrozivých forem. Bylo to spíše „ušlechtilé zápolení“. Každý měl volnost vyráběti co chtěl, kolik chtěl a jak chtěl, a nebyl v tom ničím omezen, ani pracovní dobou. Do toho mu nikdo nesměl mluvit.

A tak, když rostla spotřeba, a pracovní síla lidská nestačila zhotovit potřebné množství výrobků, byly vynalézány stroje, jež práci urychlovaly a výrobu zmnohonásobovaly. A zase nastalo „ušlechtilé zápolení“; stroje se stávaly stále dokonalejšími, a jako dříve zbavily člověka dřiny, tak ho počaly zbavovat i práce. Zásada „laissez-faire“ nesla ovoce. Továrny se počaly objevovat i v zemích, kde by se toho nikdo byl nenadál, vzrůst obyvatelstva se podstatně menší, pro zboží, jež chrlí zmechanisované továrny, není dosti odbytu. Stroje, jež byly vrcholně zdokonaleny a zautomatisovány, aby jejich výroba byla co největší, se pomstily svému tvůrci člověku: zbavují ho pomalu chleba. Neboť jsou tak zdokonaleny, že se z nich mnohdy stávají opravdoví roboti, kteří se sami spouštějí a zastavují, sami kontrolují své pracovní úkony, a člověka potřebují jenom, když se „to“ v nich porouchá.

Laissez-faire dohrálo svoji úlohu. Silní jedinci počinají ohrožovat své průmyslové partnery a kolektiv zaměstnanců, jimž způsobují těžké hospodářské ztráty. Existenci části národa ohrožuje dočasná prosperita „kapitánů průmyslu“, z které národ ničeho nemá. Ale i zde platí: „dnes mně, zítra tobě“. A proto začínají průmyslníci volati po solidaritě a organizaci, neboť v té je síla a v síle „vítězství“. Chtějí se vzdáti touhy dosáhnouti titulu kapitána výroby a přemýšlejí o tom, jak by se měla a dala výroba usměrniti tak, aby prospívala celému kolektivu. Jde však nejen o regulaci výroby, nýbrž i odbytu, neboť ten je hlavní.

V ýznam textilního průmyslu u nás.

Povzbuzeni příkladem sklářských výrobců odhodlali se i textilníci, totiž valná jejich většina, k tomu, aby si stanovili zásady vzájemné dohody, kterou by byly upraveny poměry v jejich výrobě a obchodu, jež nejsou toho času nikterak utěšené. Jde tu opravdu o věc vážnou. Textilní průmysl představuje tato výrobní odvětví: bavlna, příze a zboží z ní; len, konopí, juta, příze a zboží z nich; vlna, příze a zboží z ní; hedvábí a zboží hedvábné; zboží konfekční. Je to vlastně náš největší průmysl, jenž v nejlepším roce 1927 zaměstnával až 600.000 osob, vyvezl od roku 1920 až do dnešní doby asi za 80 miliard Kč zboží, při čemž jeho podíl na celkovém vývozu celého státu činil průměrně 35 procent. K aktivu naší obchodní bilance přispěl textilní průmysl za tuto dobu asi 20 miliardami Kč.

Textilu se vedlo za starého Rakouska dobře, jeho výrobky spotřebovalo obyvatelstvo monarchie z 85%, takže pouze 15% zboží bylo potřeba exportovati. Ale po převratu se podmínky podstatně změnily. Obyvatelstvo československé republiky v počtu asi 14 milionů, což činí jednu čtvrtinu obyvatelstva bývalého Rakouska, může od textilu koupiti již značně méně, asi 30% jeho výroby, více sice, nežli by udával číselný poměr obyvatelstva, ježto jeho životní standard je vyšší nežli průměr ostatních příslušníků bývalé monarchie. A tak se musí textilní průmysl téměř přes noc přeorientovati a hledět, aby hlavní díl své výroby prodal za hranice.

Po jakýchsi počátečních potížích se zdálo, že věc se daří. Export textilních výrobků stoupá a udržuje se na žádoucí výši až do roku 1927, případně roku 1929, ale potom nastává náhlý pokles. Průmysl textilní vyvezl v roce 1929 za 6.924.666.000 Kč zboží, při čemž hodnota vývozu převyšovala hodnotu dovozu o 1361

milionů Kč; byla tedy textilní bilance aktivní touto částkou, již značně naskočilo aktivum celého zahraničního obchodu naší republiky. To bylo větší aktivum, než jaké plynulo z exportu cukru, našeho „bílého zlata“, neboť to činilo pouze 1067 milionů Kč. Bylo to také více nežli přebytek z exportu skla, jenž činil v tomto roce 1310 milionů Kč. Ani kůže a kožené zboží (boty) nedostihly textilu, neboť jejich aktivum bylo 1079 milionů Kč, a železo se železným zbožím se mu těsně přiblížilo svým přebytkem 1357 milionů Kč.

V krizi.

A s této uctyhodné výše se zřítíl export textilu v roce 1930 již na 5.9 miliard Kč, v roce 1931 na 4.1 miliardy Kč, v roce 1932 na 2 miliardy Kč a v roce 1933 na 1.6 miliardy Kč. Tento rok byl nejhorší, vývoz textilních výrobků klesl proti roku 1929 na pouhých 26%, při čemž aktivum kleslo ještě podstatněji na 180 milionů Kč, to jest asi 13% aktiva z roku 1929. V roce 1934 nastalo zlepšení a vývoz dosáhl výše přes 2 miliardy Kč při aktivu ještě menším nežli v roce předešlém, totiž 134 milionů Kč, což činí proti roku 1929 už jenom necelých 10%. Toto zhoršení aktiva zavinuje také značně ta okolnost, že množství vyvezených polotovarů převyšuje citelně množství hotových výrobků, při nichž podíl, připadající na práci, je přirozeně vyšší, nežli u výrobků nehotových.

Tato zlá situace textilního průmyslu byla zaviněna několika činiteli. Předně ztrátou různých zahraničních odbytišť ve státech, jež se podle hesel autarkie začínaly zařizovat na domácí výrobu, a kterým naše strojírný ochotně pomáhaly vybudovat textilní továrny. Dále to je silně pokleslá kupní síla zahraničních odběratelů, postižených světovou krizí. Potom různá opatření, jimiž si novodobá obchodní politika různých států hledí zpříjemnit vzájemnou existenci svých výrobců, obchodníků a konsumentů. Jsou to kontingence, clearing, valutové a devisové úpravy atd. Naposled pak zbude příčina neméně závažná, žluté nebezpečí, konkurence Indie a zejména Japonska, jež si na účet Evropy, a hlavně Anglie, za války a po válce znamenitě vybuodovalo svůj textilní průmysl, takže již v roce 1932 se nebezpečně přiblížilo svým exportem bavlněných tkanin (2032 milionů yardů) vývozu britských bavlněných tkanin, jenž činil toho roku 2198 milionů yardů. (Yard 914.4 mm.)

Mohutný britský bavlnářský průmysl, nerozlučně spjatý s jmény Manchester a Lancashire, průmysl, jenž první zmechanisoval spřádání a tkaní bavlny, čímž se velmi obohatil, jenž prodělal těžké hospodářské bitvy za své staleté existence, je i s kontinentálním průmyslem textilním ohrožován ve svých základech Japonskem, jehož průmyslová tradice se počítá na několik desítek let.

Textilní průmysl chce se oorganizovat.

A tak se textilní průmysl evropský hledí vymanit z mrákot deprese. U nás se to zkusilo s devalvací, která ovšem nemohla vyříditi všechny nesnáze. A proto přichází čs. textil s návrhem tak zv. syndikalisace. Název dobře nepřiléhá, neboť je to výtvar fašismu, kdežto v demokracii nutno vycházeti s principy demokratickými.

Navrhuje, aby výrobní a odbytové poměry v každém odvětví textilního průmyslu byly regulovány kvalifikovanou 70% většinou, jež se usnese na zavedení po-

třebných úprav, a které se menšina — opořice — musí podrobiti pod určitými sankcemi. Na textu návrhu se dlouho pracovalo za účasti textilních výrobců obou národností, jakož i příslušných dělnických organizací. Konečné dohody bylo dosaženo dne 5. února t. r. s výjimkou moravských vlnářů, kteří mají stanovisko zamítavé, a němečtí textilníci (ve svazu libereckém) mají některé námitky proti zjišťování většiny a době trvání vládního nařízení, jímž mají být tato opatření uvedena v platnost. O návrhu rozhodne nyní ministerstvo obchodu.

Podle tohoto návrhu by ministerstvo obchodu dalo určité skupině či odvětví textilního průmyslu na žádost zmíněné většiny tak zvané ověření, jež by ji zmocňovalo k zavedení takových opatření, jež by zlepšila výrobní či odbytové poměry. Tu by šlo v první řadě o zhospodárnění výroby vymýcením různých ztrát, jež vznikají na př. její roztržitosti na celé množství druhů a vzorů tkanin, které sice někdy žádá trh, většinou však diktuje existenční boj, a které s hlediska výrobního znamenají ztráty a zdražení výrobku. Dále bude mít každý textilní útvar možnost zřizovati společná zařízení pro výzkumnictví a odborné školení pracovníků. Bude se starati vhodnými opatřeními o zvýšení a udržení, jakož i účelnou podporu vývozu. Vykoná vhodná opatření k odstranění nekalé soutěže a snižování cen nekalým způsobem, t. j. nedodržováním platebních, daňových a sociálních závazků, stlačováním mezd atd. Bude se starati o úpravu mzdových a pracovních podmínek, sjednávat hromadné pracovní smlouvy s příslušnými organizacemi zaměstnavatelů i zaměstnanců. Bude upravovati soutěžní podmínky ve svém odvětví přiměřeným vymezením rozsahu výroby jednotlivých závodů nebo úpravou výrobní kapacity celého odvětví vzhledem k odbytovým poměrům tak, aby byl dostatečně zásoben domácí trh. Bude regulovati platební a odbytové podmínky, prodejní ceny (podbízení, prodej za ztrátové ceny).

Výrobci, kteří by byli při této úpravě zbaveni buď části nebo celého svého vývozu, dostanou náhradu v dodávkách pro trh domácí.

Konečně může být organizační útvar na svou žádost pověřen prováděním dovozních a vývozních opatření ve svém odvětví.

Jak se bude zjišťovat potřebná většina? Podle několika hledisek. Buď z úhrnné výrobní kapacity textilních provozoven každého odvětví nebo úhrnného obrátu, nebo úhrnné spotřeby surovin či úhrnného množství výroby, nebo dle úhrnu mezd a platů či úhrnného počtu zaměstnanců, kteří jsou ve služebním nebo pracovním poměru.

Vládní nařízení má mít platnost do konce r. 1940. Menšina má právo vznést námitky proti usnesení většiny a musí dokazovat, že nebylo vyhověno podmínkám pro udělení vládního ověření příslušnému výrobnímu odvětví, nebo že rozhodnutím většiny byla by vážně ohrožena existence některého výrobce.

Spory tyto bude vyřizovati smírčí komise, ve které budou za útvar a opořici po 2 členech, dále předseda stanovený příslušným krajským soudem a vládní komisař. Ten bude dozírat na činnost útvarů a vláda má možnost odvolati už udělené ověření kdykoliv, kdyby toho vyžadoval obecný zájem.

filosofie a psychologie

Jindřich Lev:

Psychologovy poznámky k případu dvou vražd

Neracionální zločin.

Vraždy Perovy u Zbraslavi vyvolaly ohromení. Jaké mohly být vrahovy pohnutky? Bylo zřejmo, že nešlo o vraždu loupežnou, že vrah neměl v úmyslu osvojit si určité kusy majetku — což by byl motiv, který si sice ošklivíme, který však přesto chápeme. Nebyl to zločin výbuchu vášně, jak tomu bývá obvykle, ani z žárlivosti,

ani z hádky, ani z podobné situace, již každý může porozumět. Vzrušující složkou tohoto případu bylo právě to, co na něm je nesrozumitelné, co není rozumu přístupné: je to jedna z mála oněch vražd, u nichž nepůsobí uklidňujícím způsobem vědomí, že mají jakousi zákonitost tím, že se staly na základě známého motivu. Právě proto, že působí hádankovitě, že jej nelze zařadit ani vysvětlit, je na něm něco děsivého, co se dotýká lidského podvědomí. Jsou lidé, pro něž takový případ je lákavý a fascinující jako výbuch pudové přirozenosti lidské.

Co mám k tomuto případu poznamenati? Doktor Kočí, jenž stojí v čele Komenského ústavu a zná pachatele z jeho pobytu v těchto místech, pravil v interviewu, že Pero je v celku normální člověk, že však ho přivedla nechuť k práci a zahálčivost k mravní sešlosti a k opovrhování životem ostatních lidí. Je zřejmé, že těmito slovy není řečeno nic, co by čin objasňovalo. Co ho přivedlo k nechuti z práce a k zahálčivosti? Zůstaneme-li u psychologie vědomí, nenajdeme pro podobný čin žádného vysvětlení. Jen psychologovi, pracujícímu s podvědomím, se může podařiti nalézt srozumitelné souvislosti ve zdánlivě nesmyslném dění. Právě tato vražda objasňuje, poněvadž v ní chybí jakákoliv vědomá motivace, vnitřní pudovou determinaci, jež obvykle v jiných případech bývá zakryta tím, že obvykle jak pachatel, tak i soudce uvádějí pohnutky vnější a zdánlivé. Kolik zločinců se zamotá před soudcem, který se jich táže po důvodech jejich činu, do nových a nových rozporů. Soudce v tom vidí obvykle projev jejich zvláštní prohanosti: ve skutečnosti zločinec sám nemá správného tušení o pohnutkách svého činu a snaží se jej dodatečně motivovati, dodatečně „rationalisovati“. Hledá ve svém činu, jenž je mu nesrozumitelný, srozumitelné a vědomé motivy, a poněvadž skutečných pohnutek nezná, vymýšlí si pohnutky nepravdivé.

Život pachatelův.

Jsou známy pokusy s posthypnotickými rozkazy. Osobě, s níž se pokusy konají, se na příklad rozkáže, aby po procitnutí opustila dům, třikrát jej obešla a pak dala panu X políček. Otázkou je se podobné osoby po procitnutí, proč to všechno učinila, prohlásí nám, že má v úmyslu zhubnouti a že pan X ji urazil. Vymýšlí si motivy, které jsou po ruce, poněvadž vlastní podnět, jímž je rozkaz hypnotisérův, nezná. Zcela stejného rázu bývají ve většině případů výklady, jimiž zločinec před soudcem vysvětluje svoje činy. Na rozdíl od těchto činů není naprosto možné najíti v případě Perově nějakého uklidnění v podobném vědomém motivu.

Abychom porozuměli Perovu vývoji, museli bychom se o něm dověděti více, než je dosud známo. Bylo by třeba důkladně prozkoumati jeho dětství. Ale i to málo údajů, které se o něm dostaly na veřejnost, postačí k tomu, abychom z nich jasně našli souvislost jeho činu s duševními zážitky pachatelovými z dětství. Pokud nemáme po ruce podrobné znalosti, musíme si chybějící články nahraditi konstrukcí, která nám ukáže cestu, jak je možno dospěti v podobném případě k pochopení činu. Podobný případ bývá vždycky činem nešťastníka, který zmařil svůj život, jenž škodil společnosti a bojí se její pomsty.

Jak vypadal dosavadní život Perův? Shrneme všechno to, co se novinami a rozmluvami dostalo na veřejnost. Narodil se v dobrém měšťanském domě a nepoznal u rodičů bídy, ale už záhy s ním bylo těžko vyjít. Byl svěhlavý, lhavý a stále se stavěl se vzdorem proti rodičům. Často jim hrozil, že něco provede. Protože mu bylo jednou vyhubováno, vyskočil z okna, značně se poranil, po čemž mu zůstalo ještě několik zřejmě lehkých poruch pravé ruky. Otec byl pilný, čestný, zdánlivě přísný a zoufalý nad nezdárným synem. Vzal ho z vyšší školy, protože hoch na ní na sebe strhoval přílišnou pozornost a dopouštěl se také již krádeží. Když mu bylo patnáct let,

vykradl za bílého dne výkladní skřín knihkupectví. Když mu bylo šestnáct let, dostal se dva dny po smrti otcově do polepšovny Komenského ústavu v Košicích na podnět matky, jež bývá líčena jako povaha měkká, jež syna ráda rozmazlovala. Nepřízpusobil se životu v ústavě, podnikal stále pokusy o útek, vždycky však byl chycen a potrestán. Když byl propuštěn, bylo mu několikrát nabídnuto dobré postavení kniháře: měl pro ně dobré znalosti, je popisován jako inteligentní člověk, jeho nechuť k práci však vedla vždycky k propuštění. Roku 1927 byl odsouzen pro krádež do vězení na deset měsíců. Konečně se dostal na dva roky do donucovací pracovny v Ruzyni, z níž byl propuštěn před čtyřmi měsíci. Od té doby žil u své matky, jak se zdá, bez vnější bídy. Jeho čin je dostatečně známý. Zastřelil dva chodce, které potkal na cestě. Tři dny poté se pokusil o sebevraždu a střelil se do prsou. V dopise, který zanechal, udal za pohnutky svého činu zoufalství a nenávist k lidem.

Vidíme na Perovi, že jeho pozdější vývoj v životě a jeho chování k společnosti a jejím zákonům je bezprostředním pokračováním a opakováním toho, co činil a prožil jako dítě v otcovském domě. Tento duševní mechanismus, který najdeme také u Freuda pod jménem „puď opakovací“ (Wiederholungszwang), najdeme skoro u všech neurotiků ve zřetelnějším nebo méně zřetelném vyvinutí. Lidé sami vědí, že prožívají stále znovu podobné zážitky a že se jim přiházejí stále znovu tatáž zklamání, jenom si většinou nejsou vědomi toho, že tím jsou sami vinni, že tyto příhody sami provokují a že je něco žene, aby stále znovu a znovu prožívali dětské situace, k nimž jsou podvědomě připoutáni, aby se tím pokoušeli vždycky opět znovu upokojit své staré tužby a přemoci své dávné konflikty.

Nejvýznamnější skutečností, která nám byla sdělena o jeho dřívějším životě, je jeho hrozba rodičům, že něco provede, a její skutečné splnění: skočil z okna. Byl ve stálém zápasu proti svému otci, ačkoliv mu motivy byly neznámé. Jeho hrozby projevují nepřátelství, ale to, co uskutečnil, je namířeno bezprostředně proti němu samotnému: skok z okna. V tomto jednání nalézáme typický mechanismus člověka, který je dobře znám psychoanalytikům: určité nenávistné hnutí, namířené proti jiné osobě, zde proti otci, je ze strachu a z morálních ohledů brzděno ve svém uskutečnění — nepřátelské hnutí zanechává po sobě pocit viny, útočnost směřuje k oplatě a potrestání je namířeno proti sobě samotnému. Přání pomstít se svému otci, eventuálně zabít svého otce, je namířeno proti vlastní osobě, a pachatel se pokouší o sebevraždu. Současně je obsažena v jeho činu a zejména zřetelně v jeho dětské situaci touha spáchat sebevraždu z pomsty proti rodičům, kterým se děje docela po zásluze, jestliže jejich syn zahyne. A konečně si tímto činem získává i soucit rodičů, smíření. Utrpení nutí rodiče, aby mu odpustili. Tím jsme poznali z Perova mládí jeho prudká útočná hnutí a jeho těžký podvědomý pocit viny, jenž se obrací proti němu samotnému.

Pokus o freudovský výklad.

Bylo by možno namítnouti, že právě u něho bylo vždycky nápadné, že nezná lítosti ani svědomí. Je však známo, že zdánlivá nesvědomitost bývá často jen předstírána a že pod ní často bývá skryt těžký pocit viny, jenž zůstává skryt, poněvadž trestuhodná jednání, z nichž vychází, jsou také zatlačena. V případě Perově vidíme totéž dění, jak o tom svědčí jeho pozdější život. Zdá se nám, že rozhodný význam má právě tento pocit viny a že všechny ty tresty, k nimž v životě vždycky znovu míří, mu zdánlivě mají sloužit k úlevě z tohoto pocitu.

Celý jeho duševní vývoj můžeme pochopit nejlépe, aplikujeme-li na tento příklad typicky freudovskou situaci dítěte, tak zvanou situaci oidipovskou: hoch ve své lásce

k matce vidí v otci svého soka a vzniká v něm proti otci nenávist. Otec je velice přísný, matka velmi změkčilá: tím se tento konflikt ještě přiostruje. Tím je ztíženo vyřešit tento rozpor normálním způsobem, vzít na sebe otcovy příkazy, ztotožnit se s jeho požadavky a ideály a tak uniknouti z úzkostné situace rozporů. Nevíme, jak vypadaly Perovy osudy v jeho raném dětství. Z jeho pozdějšího života však je nám jasno, že ve svém vnitřním životě byl stále ještě poután k téže situaci a že z jakéhosi neuvědomělého nutkání stále znovu a znovu si vyvolával a vyprovokoval tentýž osud.

Dva dny po otcově smrti musila ho jeho měkká a citlivá matka dát převést do polepšovny. Co se tenkrát asi stalo? Není nám to známo. Pero choval se patrně takovým způsobem, že jeho matka neviděla již jiné rady. Pero byl sám se svou matkou, otec byl mrtev. To je situace, s níž již nebyl, na niž nestačily jeho síly. Jeho neuvědomělá a pudová přání z dětství jsou uskutečněna a to právě v době pubertální, kdy se s nimi obyčejně, s novou prudkostí znovu setkává. Je to případ, jak si ho psycholog, pracující na základě Freudovy nauky, dokonaleji nemůže přát: vnitřní konflikty vzrůstají tím, že otec, s nímž byl stále v rozporu, mu už nestojí v cestě. A tu se ho matka odříká a posílá ho od sebe pryč: bezmezná zklamání, na něž odpovídá ještě větší nenávistí a ještě větším vzdorem.

Současně však musí pociťovati tento osud jako zasloužený, jako trest za své tužby. Vždyť příbuzní bývají po smrti někoho blízkého vždycky naplněni určitými pocity viny: v případě Perově musil tento pocit viny býti ještě zřetelnější. Známe, jak silné byly jeho touhy po smrti a jeho pocity viny už podle jeho dřívějšího pokusu o sebevraždu. V podvědomí viděl se patrně vinným smrtí otcovou, po níž často podvědomě toužil. A tak jeho odeslání do polepšovny, již mu matka jistě předtím ještě pohrozila, je jím vyprovokováno, aby si tak vynutil usmíření svých podvědomých pocitů viny.

Vracejí se zážitky z dětství.

Od té chvíle vyvíjí se jeho další osud zcela logicky, až do dramatického vyhocení jeho nešťastného činu. Všude se chová chladně, vzdorně a odmítavě k lidské společnosti, transponuje svou situaci v rodině do své situace ve společnosti, roli svého otce přenesl na osud. Na všech místech, na nichž je zaměstnán, si vyprovokuje svým chováním propuštění vyhození, v němž vidíme obdobný motiv jako v jeho skoku z okna a jako jeho odeslání do polepšovny. Jeho prakticky nesmyslné a konkrétně nemotivované krádeže, jež vedou vždycky k novému potrestání, ho stále znovu a znovu vylučují z lidské společnosti. V nich se opakuje jeho odeslání z doby pubertní, v níž se také dopouštěl prvních krádeží knih. Nemůžeme vysvětliti hlubší smysl jeho krádeží knih, poněvadž nám není přístupna podrobnější znalost jeho mládí, a nemůžeme je analyzovati. Jsou tu však jistě nuceně symbolická jednání, při nichž si Pero násilně sám opatřuje něco, co mu v rodině nechtějí dáti.

Konečně se dostane do donucovací pracovny, kde ho popisují jako člověka bez poměru k lidem, bez lítosti a bez citu, jenž jinak není ničím nápadný. Poté se vrací znovu k matce a znovu se opakuje situace, jež byla rozhodnou pro jeho život. Mohlo by se mu dařit dobře, matka o něho pečuje, nepoutají ho zdi žádného ústavu a není tísňen žádnou hmotnou bídou. Tuto situaci nemůže vydržeti. Přistupuje k tomu ještě nezaměstnanost, jež mu prozrazuje, že je nepotřebný a jež ho vyřazuje z pracovního poměru stejně, jako ho kdysi otec odstranil ze školy. Nedovídáme se nic, že by měl nějaký poměr k jiným lidem, zejména k ženám. Žije o samotě a v ústraní u své matky. Tu se projeví znovu tentýž mechanismus, který jsme viděli v jeho pubertě, jenže ještě dramatictější, impulsivněji, rozhodněji.

Jak se dostal k revolveru? Byl bych ochoten věřit, že si jej opatřil, aby spáchal sebevraždu, stejně jako kdysi skočil z okna, a aby se tím osvobodil z oidipovské situace vedle své matky, stejně jako tomu bylo po smrti otce. V jeho vraždě, již se skutečně dopouští, propuká znovu jeho původní hnutí, namířené proti vlastnímu otci, ačkoliv měl původně v úmyslu smířiti svou vinu činem, namířeným proti sobě samotnému. Jakýsi neznámý starší muž, v němž můžeme viděti obdobu jeho otce, je zabit dvěma ranami. Tím uskutečňuje Pero čin, jehož vinu na sobě již dávno cítí, ačkoliv jej předtím nespáchal a tím definitivně rozhoduje o svém osudu. Vražda druhé osoby, mladé dívky, zůstává nejasnější. Snad ho provokovala její výpověď, že si jde pro maškarní kostým, poněvadž on, jak se zdá, sám neznal mnoha radostí. Snad v tomto činu v něm znovu propukl projev nenávisti proti ženě, která ho kdysi od sebe odpudila a teď ho znovu vyhání ze života.

Vrací se domů. Jak se zdá, očekává trest. Protože ho nevypátrají, střílí se do hrudi a vykonává trest nad sebou sám. V klinice, v níž leží, je bez lítosti. Trpí. Jeho utrpení, jež tak nápadně zdůrazňuje ošetřovatelkám, ho zbavuje pocitu viny. Neboť v tom leží smíření.

S o u h r n.

Co jsme tu přinesli, je ovšem pouhou konstrukcí. Další materiál z jeho života a jeho děství by ukázal daleko bohatěji a přesvědčivěji, jak jeho jednání bylo určováno a jaká je v něm vnitřní souvislost. Snad by tento náš názor byl po mnohých stránkách doplněn a dočkal by se leckterých obměn, nemyslím však, že by se ukázala potřeba zásadně jiné struktury.

Společnost může vyvoditi z podobných případů jen ten závěr, že je třeba se pokoušeti, aby byly včas přerušeny nucené průběhy životních osudů podobných nešťastníků. K tomu bylo by ovšem třeba věnovati se péči o mladé neurotiky a školiti k tomuto účelu potřebné znalce.

věda a práce

Dr. W. K o p a c z e w s k i:

Staletý boj proti rakovině

Přinášíme od pařížského lékaře a badatele, autora obšíhlé monografie o propustnosti buněk a problému rakoviny, obecně přístupný článek, líčící staletý zápas proti rakovině a shrnující, co o této chorobě podnes víme.

Od starověku.

Podle obecného názoru, který sdílí nejen široké obecnstvo, nýbrž i lékaři, nedostaly se během posledního staletí naše znalosti o rakovině ani o krok dále. A přece se můžeme snadno přesvědčiti, že nauka o příčinách rakoviny se neobyčejně obohatila na základě stále četnějších a četnějších vědeckých výzkumů posledních let.

Pohlédneme-li nazad, vidíme, že od Hipocrata až do poloviny XIX. století zůstala příčina rakoviny zahalena do neproniknutelného tajemství. Rakovina byla vysvětlována jako „červy, prolézající maso“. Složitý tvar, který často na sebe berou rakovinné nádory, připomínající podobu různých korýšů, dal název této nemoci. („Cancer“ znamená latinsky rak.) Později, v době „přebytečných šťav“, které zesměšňoval ve svých komediích Molière, byl vznik rakoviny připisován „tekutině, podobné mléku, povahy kyselé, jež vzniká z žaludečních šťav a neutralisuje mízu“. Kromě těchto zastaralých názorů však naši předchůdci ve své poctivosti a svědomitosti nám zanechali mnoho přesných popisů a nákresů této choroby. Všimněme si toho, co o ní praví A m b r o i s e P a r é, francouzský

chirurg, jenž ošetřoval francouzské krále Jindřicha II., Františka II., Karla IX. a Jindřicha III.:

„Rakovinný nádor vysílá výhonky v podobě klepet a stocených nohou živočicha, zvaného krabem hlodavým, který se dovede klepety přidržeti nějakého předmětu tak pevně, že je sotva ho možno odtrhnouti. Tento nádor má na sobě hrbolky podobné výběžkům na těle tohoto živočicha, jež jsem popsal.“

Mnohé z názorů oněch dob bývají opakovány ještě podnes. Tak na př. věřil T u l p i u s, že rakovina je neobyčejně nakažlivá. „Que cancer ulceratus sit eminus contagiosus“ a že nákaza nastává prostřednictvím určitého bacilu „virus“. Až podnes skoro rok co rok bývá objevován nový mikrob rakoviny. Od nejstarších dob trvá také víra, že rakovina postihuje zejména osoby starší, podle nejnovějších pozorování však mladý věk nikterak nechrání proti onemocnění rakovinou: v jedné východní nemocnici bylo v poslední době zjištěno během několika měsíců šest případů rakoviny u osob mezi sedmnáctým a třicátým rokem.

Co přinesla věda a XIX. století.

S počátku XIX. století poskytl mikroskop nové možnosti vyšetřovací. První z učenců této doby, slavný francouzský lékař, anatom a fyziolog B i c h a t (1711 až 1802) popsal tkáň rakovinných nádorů, jako „Tkáň obdobnou normální tkáni lidského těla“. V jeho pracích pokračoval německý fyziolog J o h a n e s M ü l l e r (1801—1858). Pozorování mnoha generací histologů a badání patologické anatomie nastřádalo nám mnoho dokladů, z nichž bylo možno vyvoditi tento závěr: „Rakovina jest způsobena rychlým rozmnožováním buněk, jejichž prototypy se nalézají v organismu“. Od této doby užíváme rozličných výrazů pro nádory, jako: lipomy, fibromy, sarkomy, epitheliomy a podobně, a od té doby známe také jejich strukturu. Mikroskopickou metodou je možna diagnosa na základě nepatrné části tkáně z onemocnělého údu.

Historie objevila také již v minulém století, že rakovina se vyskytuje všude v živém světě. Od objevů S m i t h o v ý c h je známo, že nádory živočišné a rostlinné jsou spolu příbuzny. Nejen to, rostlinné nádory dají se snadno uměle vyvolati pomocí různých prostředků fyzických (paprsků), chemických (kyselin), nebo biologických (mikroby). To ovšem velice usnadnilo badání v této látce. Dnes se připouští existence nádorů u všech živých bytostí, počínaje lvem, přes ryby, mořské červy až po rostliny. Tímto poznatkem byl zmařen středověký předsek, že určité živočišné druhy nebo určité lidské rasy jsou proti této chorobě odolnější. Prostředky histologie, badaující o této chorobě, byly však rychle vyčerpány. Objevy nových metod, jako vyšetřování v polarizovaném světle nebo výzkum organismu pomocí paprsků X, nepřinesly do nakupené látky již nic, než něco podrobností.

Jestliže věda historická přinesla samé poznatky kladné, zůstalo badání bakteriologické naprosto negativní. Bakteriologové vycházeli z myšlenky Mečnikovovy, že základem každé nemoci je činnost určitých mikrobu, a soustředili spolu s lékaři na klinikách všechno své úsilí k objevu specifického mikrobiu rakoviny. Od samého počátku však zdá se tato myšlenka mnohým neplodnou, poněvadž nikdy nebyla zaznamenána žádná epidemie rakoviny a poněvadž jsou i velmi vzácné případy, kde by bylo možno mluvití doslova o nákaze. Výsledkem všeho toho bylo, že rakovinných mikrobu byl nalezen celý tučet. Přes četné pokusy s obviněnými nebo podezřelými mikroby nepodařilo se nikomu experimentálně vyvolati rakovinu. Všechny tyto mikroby je třeba posuzovati jako svědky sekundární infekce, která sama o sobě nemá vlivu na vznik základní nemoci. Tím nechci naprosto říci, že by mikroby jakožto cizí buňky v organismu nepřispívaly ke vzniku nádoru: je však třeba zachovávat mnoho rozvahy a opatrnosti, kdykoliv se někde ohlašuje objev „skutečného mikrobiu rakovinného.“

Před světovou válkou.

Daleko prospěšnější pro obohacení našich poznatků rakoviny byla práce fyziologů. Jim podařilo se skutečnými přenesení rakoviny: je to objev *Moreau* v z roku 1898. Od té doby bylo tohoto objevu hojně využíváno a způsobil, že výsledky badání počaly se objevovat ve zrychleném rytmu. Nebylo již třeba čekat, až nádory samy o sobě vzniknou, nýbrž bylo možno u pokusných zvířat nádory libovolně vyprovokovat. Fyziologové objevili ještě dva další prostředky, ještě rychlejší, sloužící k vyvolání nádorů. Jeden z těchto nádorů, nazvaný a popsáný *Percivalem Pottem* již roku 1778 jako „chimney — sweeper's disease“ (nemoc kominická), reprodukovali u živočichů badatelé *Yama Giwa* a *Ičakawa*, pomocí potírání organismu dehtem. Po četných pokusech podařilo se jim roku 1915 způsobiti přeměnu tkáně zdravé ve tkáň rakovinnou.

Třetí období v pokusném studiu rakoviny bylo zahájeno tím, že se podařilo vypěstovati rakovinnou tkáň i mimo organismus. Je to opět objev francouzský. Roku 1903 pěstoval *Jolly* pokusně leukocity; roku 1911 podařilo se totéž *Carrelovi* i s jinými tkáněmi; téhož roku použil této metody *Lamber* při kultuře tkáně rakovinné.

Pozdější objevy v boji proti rakovině používají nejnovějších výsledků z oboru chemie a z fyziky. Pomocí chemie jsme nedosáhli ještě žádných důležitých výsledků: přes to však není jí možno opominouti úplně. Chemie nám pomohla poznati složení různých látek, které často ve styku s organismem vyvolávají rakovinu u dělníků pracujících v dolech, kominíků, kloboučníků nebo destilátorů oleje. Chemie nám pomohla izolovati různé aktivní látky určitého složení, které při potírání kůže nebo při absorbování provokují rakovinu, jako je anilin, formol, nikotin nebo jiné látky.

Fyzika k tomu přinesla jiné důležité poznatky. Zjistilo se, že opětovné působení různých fyzikálních faktorů, jako je třeba teplo nebo ozařování, působí, že tkáň se změní v rakovinnou. Vzpomeňme si na poranění rukou a obličejů u četných radiologů působením paprsků X, na fyziky, kteří se stali obětmi pokusů s radiem, na nádory, které vznikly u sedláků vlivem přílišného působení paprsků slunečních a na četné případy rakoviny u kmenů tibetských, které se ohřívají pomocí žhavých uhlíků. Většinu z těchto případů dovedeme dnes pokusně reprodukovati. Tak nám fyzika společně s chemií pomohla rehabilitovati myšlenku, již vyslovil roku 1826 slavný francouzský lékař *Broussais*, zakladatel školy fyziologické, jenž dávno před *Virchowem* zmínil se o tom, jak na vznik rakoviny působí různá dráždění. Výsledkem těchto pokusů je domněnka, že každá živá tkáň může se proměnit ve tkáň rakovinnou vlivem rozmanitých a opakovaných dráždění. K těmto drážděním však musí přistoupiti určitá predisposice ústrojí, která je buď vrozená, anebo nabytá, o jejíž povaze však nic bližšího nevíme.

Co bylo objeveno o vedlejších příčinách rakoviny.

Všimneme si nejprve toho, co během dlouhého zápasu proti rakovině bylo zjištěno o jejích vedlejších příčinách. Dnes zdá se zjevným jak na základě starých pozorování, tak i podle nových vyšetřování, že při vytváření nádorů hraje určitou úlohu dědičnost. Psalo se o rodinách, u nichž se rakovina přenáší s rodičů na děti. Vzpomeňme si na rodinu *Napoleonovu* a na příklady *Broteovy*, u něhož mezi 32 členy téže rodiny 16 onemocnělo rakovinou, nebo příklady *Grotovy*, který ukázal na přenášení rakoviny u čtyř generací. Ve všech podobných případech však zůstávají určité nejistoty pro diagnosu, zejména pro rakovinu vnitřnostní, jako tomu je na př.

u rodiny *Napoleonovy*. Všechny pochybnosti byly dnes rozptýleny zásluhou *Maud Sleyové*, která zkoumala u bílých myší přenášení spontánní rakoviny a zjistila, že se dědí na příští generace podle zákonů *Mendelových*. Kromě toho je možno pokládati za zjištěno, že rakovina žen se přenáší snáze na děti téhož pohlaví. Z toho je zřejmo, že je na místě velká bedlivost u těch členů rodiny, jejichž otcové nebo dědové byli stíženi touto chorobou. Zdá se, že predisposice pro rakovinu se častěji ukazuje u rasy bílé a že pro ženské pohlaví se vyskytuje větší nebezpečí v době mladé, jak dokázaly pečlivými statistikami z roku 1911 až 1921 úřady švýcarské. Mezi živiochy se zdá, že se rakovina častěji vyskytuje u ssavců.

Co se týče získané predisposice k této chorobě, je třeba zdůrazniti, že je jí těžko zjistiti. Všeobecně je možno říci, že na vznik nemoci působí zejména zanedbávání určitých pravidel hygienických. Podle toho, co jsme popsali, je možno snadno pochopiti, že vznik nádorů v ústrojí zaživacím usnadňuje opětovné dráždění požíváním nápojů a pokrmů příliš horkých. Stejně je tomu i s opakovanými nárazy na jazyk drsnými a špičatými předměty; drážděním žíravými tekutinami, chlorovými desinfekčními prostředky, formolem a jinými látkami, jež mohou u dědičně predisponovaných osob připravit lůžko pro nádor; působí i užívání potíštěného toaletního papíru vlivem dehtu a anilinových barviv, zejména u osob, které trpí hemeroidy; spolupůsobí nadužívání slunečních lázní anebo přílišné vystavování záření určitých paprsků, které jsou s to vyvolati v organismu přímo určité bujení, jež se nejednou pomalu přeměňuje v rakovinné. Mezi příčinami, které usnadňují vznik rakovinných nádorů, byly uváděny i určité pokrmy a určitý způsob jejich přípravy. Tak na př. bylo uváděno jako důvod požívání syrových pokrmů (vitamin B), požívání rajských jablíček, pokrmů bohatých cholesterolem (vitamin D) a podobně. O tom všem je těžko pronésti konečný úsudek: pouze v případě cholesterolu bylo dnes dokázáno, že podporuje vznik rakovinné tkáně. Současně se tvrdilo, že příprava pokrmů v aluminiových nádobách je velice škodlivá, poněvadž vnaší do organismu látky jako zinek, měď nebo aluminium a tím podporuje vznik nádorů přenesením. Všechno to však dostatečně nepřesvědčuje. Tvrdilo se rovněž, že vznik nádorů podporuje příliš hojně požívání pokrmů.

Rovněž se uváděla jako důvod vzniku rakoviny u *čítá životospráva*. Vznik rakoviny prý podporuje dlouhé sedění na místě, zatím co činný život pod širým nebem prý posiluje organismus proti této chorobě. Na těchto tvrzeních byla založena celá fyzická metoda léčení rakoviny, která je založena na cvičeních pod širým nebem, podporujících okysličování tkání. Správnost tohoto názoru zdánlivě podporují i statistiky, podle nichž ve Francii z každého tisíce obyvatel umírá na rakovinu ve městech 1.2 a na venkově pouze 0.8; statistických argumentů se však nesmí zneužívat a jsou zejména nebezpečné v tomto oboru. Mezi jinými příčinami, které usnadňují vznik rakoviny, se uvádí také nečistota: už po celá staletí je známo, že špína senilní je stadiem předrakovinným.

Co podporuje vznik choroby.

Daleko důležitější složky, jež značí určitou predisposici pro vznik rakoviny, jsou určitá povolání. Některá z nich jsme již jmenovali. U obuvníků byla často popsána rakovina palce vlivem mechanického tlaku jehly. U dělníků, tavicích kovy, byla konstatována rakovina obličejů a rukou. U horníků, těžících zejména arsenik, měď a podobně, byla pozorována rakovina dýchacích cest, vyvolaná drážděním vdechovaného prachu. U kloboučníků působí nepříznivě vliv chloru, arseniku a prachu. U dělníků v barvárnách se ukázala zhoubná účinnost anilinu a různých prehavých látek, benzínu a podobně. Četné z těchto případů, zjištěné klinickým pozorováním, byly potvrzeny soustavnými pokusy v laboratořích: tak na př. co se týče účinku anilinu, arseniku a podobně.

Mechanické dráždění, jako na př. opětované škrábnutí a řezy na kůži, mohou vyvolati nebo alespoň podporovati vznik rakoviny. Bylo nedávno dokázáno, že nádory uměle přenesené na bílou myš byly často resorbovány; jestliže však živočich byl ustavičně podráždován, stávaly se nádory stále zhoubnější a následovala chvatně smrt vlivem roznesení nádoru do celého ústrojí.

Stejně důležité pro vznik rakoviny u predisponovaných jednotlivců jsou různé příčiny patologické, z nichž se zmíníme jen zkráceně o různých nemocech zažívacích, o chronické zácpě, o rakovině konečníku u osob, trpících hemoroidy, stejně působí příznivě pro vznik rakoviny i kvasení ve střevech, přítomnost červů ve střevech, různé záněty. Také na kůži mohou se přetvořiti v nádory různé ekzémy a vředy. Při všech těchto zánětech nesmí se pokládati za důvod choroby mikroby: opakujeme ještě jednou, že není pro rakovinu žádného specifického mikrobu. Mezi patologickými příčinami, které přispívají vzniku rakoviny, jsou také různé otravy a byla uváděna i neplodnost žen.

Positivní výsledky zápasu.

Ze všeho, co jsme tu popsali, je viděti, jak obrovskou důležitost má okamžitá diagnosa této strašné choroby. U laiků se mluvívá pod jménem rakoviny o různých nádorech a novotvarech, jakoby všechno to znamenalo totéž. To je omyl. Každá nově vytvořená tkáň není rakovinou. Jizva je také nově vytvořenou tkání, je neoplasí, není však nádorem. Také velký tumor, nosní polyp nebo děložní fibrom není ve svém počátečním stadiu rakovinou. Všechny tyto novotvary, tyto neoplasie však se mohou rychleji nebo pomaleji vyvinouti v nádory rakovinné, t. j. zhoubné nádory rychle se rozšiřující. Tyto novotvary označujeme jako stavy předrakovinné. Tyto předrakovinné stavy znamenají určitou predisposici organismu pro rakovinu a vyvíjejí se neobyčejně pomalu: často nestačí ani celý život k tomu, aby se staly zhoubnými. Z toho vyplývá tento důležitý základní poznatek: vyříznutí nezhoubného nádoru nebo jeho resorpce s použitím vhodného fyzického prostředku mohou často přinést příznivé výsledky podle stáří osoby. Hartman publikoval právě dlouhodobé výsledky svých chirurgických zásahů v případech tumorů v nadřech nebo v děloze, které byly včas operovány, a uvádí četné případy, kdy jeho pacienti se dočkali dlouhého života po desítkách let pozorování. Je tedy důležité přijíti včas všem předrakovinným stavům na stopu. Klinická znamení předrakovinných stavů jsou často evidentní, často však velice obtížná k zjištění: upouštíme od jejich vyjmenování na tomto místě.

Uzavíráme tuto studii, o výsledcích stoletého boje proti rakovině s přesvědčením, že má-li vésti k nějakému prospěchu, musí býti zbavena jakékoli teoretické výzbroje. Snažili jsme se ukázati jasně praktickou stránku problému. Omezili jsme se z obrovské látky pouze na fakta, přesně zjištěná různými pokusy, která mohou býti k užtku. Závěrem opakujeme to, co víme spolehlivě o rakovině:

1. Rakovina není nemocí nakažlivou. Ošetřujeme tedy onemocnělé rakovinou bez jakékoli obavy. Neponecháváme je o samotě. Nerozmnžujeme jejich strašlivé utrpení tělesné ještě mravní bolestí z osamělosti.

2. Rakovina je nádorem, který se rychle vyvíjí a v krátké době přepadá celý organismus: je to poslední etapa dlouhého procesu novotvoření.

3. Rakovina se může vyvíjeti pouze na příznivé půdě: tato půda může býti získána buď dědičně, nebo se vytváří velice pomalu vlivem opětovného a dlouhého dráždění.

4. Obranným prostředkem proti rakovině je pouze vyvarování se jakéhokoli opa-

kování dráždění, ať mechanického, fyzického, chemického nebo biologického.

5. Diagnosa u osob, které mají důvod báti se rakoviny, je často usnadňována pozorováním činnosti jejich ústrojí.

6. Léčení je tím úspěšnější, čím dříve bylo onemocnění rakovinou zjištěno.

dopisy

Jaká je mladá generace?

I.

Vážená redakce!

Je zřejmo, že problém mladá generace zůstává ještě otázkou, jejíž rozřešení se stále znovu hledá. Každý takovýto pokus o překnutí t. zv. „propasti“ mezi starší a mladou generací jistě přispěje k vyjasnění poměrů. Pravím tak zvané propasti. Což existuje skutečně tak velký rozpor generační? Není jen uměle vypěstován ve skleníku pod paprsky násilného a umělého nedorozumění obou stran? Časové podceňování mladá generace staršími je zrovna tak nemístné, neodůvodněné a důkazem toho, že chybí dobrá vůle k porozumění, jako nepochopení starších generací mladou. Konečně o tomto generačním problému a srážce generací vůbec, bylo již tolik psáno, přednášeno a diskutováno, že i jen popsany papír by musel onu propast zaplnit. Nechci nosit sovy do Athén.

Vraťme se tedy pouze k mladé generaci. Patřím sice k mladší generaci, ale nechtěl bych, aby tyto řádky byly pokládány za její apologii. Není nic tajemného v jejich řadách. Sport a pobyt v přírodě není tak velkou událostí v životě mladých, konečně dnes je chápán jeho blahodárný účinek i u starších. Na něco však bylo správně poukázáno v článku redaktora „Přítomnosti“ v minulém čísle: chybí bujarost, chybí nadšení, částečně chybí i — láska. Na první pohled zdá se to paradoxní tvrdit, že chybí nadšení — dnes, kdy správně se poukazuje na to, že mládež se kloní k extrémům — komunismu nebo fašismu — ale je to holá skutečnost. Chybí pravé nadšení, neboť toto pseudonadšení není nadšením pro věc, ale nadšením pro formu, spíše bychom měli říci kolektivní zoufalství mladých. Bohudíky nepodlehli této psychosé všichni mladí, a velká část jich vidí ještě dál než sobě na špičku nosu. Chybí i láska k věci, láska k spoluobčanu. A zas i zde zevšeobecněné pravidlo bylo by křivdou. Můžeme říci jen, že láska k věci je do jisté míry u mnohých neutralisována výhledem do budoucnosti.

A zde jsme konečně u nejpálčivějšího bodu. Všechny zmíněné vlastnosti mladá generace vyplývají z nejistého pocitu vzhledem k budoucnosti. „Sestupte k mladým blíže“, dalo by se zdůrazniti starší generaci. Pochopte mladé a bude vše vysvětlitelnější.

Pravda, generace, která překročila dvacátý rok, je skeptičtější, je střídmejší ve výrazu. Proč? Má platit heslo „nejdříve chléb a potom filosofovat“ anebo naopak? Co nutí mladé ke skepsi? Nic a nikdo — pouze holá skutečnost. Nejistota v budoucnosti, nejistota po dostudování s doktorským nebo inženýrským diplomem v kapse... Zde však se setkává mladá generace s nepochopením starších. Slýcháváme často výtky, že mladí chtějí bez námahy a bezpracně přijít k hotovému a že sebemenší námaha vede je ke skleslosti. V tom je základní omyl! Jsou zbytečna i přirovnání, že nynější starší generaci to stálo také mnoho námahy, než docílila určitého postavení. Práce a námahy se mladí nebojí, ale co je ovlivňuje, to jest nepravděpodobnost výsledku práce. Dříve byly možná podmínky zlé, a připustme, že byly ještě horší než dnes.

— (často slyšíme výtky, že ten či onen dobře situovaný muž, byl nucen se od 14 roků sám již živit) — ale pravděpodobnost na uplatnění byla jistě větší.

Jiná je otázka, zda mladá generace jedná správně, že veškerou vinu za válku svaluje na starší generaci. Je pravda, že starší generace nemá tak zcela čisté svědomí, pokud se týče připouštění mladých lidí na její tak milovaná místa! Zde je třeba změny radikální, nemá-li mladá generace být ohrožena ještě více extrémní politikou! Naproti tomu však nelze svádět vinu války na generaci starších. Vždyť i dnes část mladých lidí má v sobě vypěstovanou zvrácenou touhu po válce. I to však mine, neboť je třeba vyčkat jen, až přejde doba konjunkturálního dynamického nacionalismu.

Mladá generace tedy podléhá v první řadě drsné skutečnosti, a to snad s ní setřelo část bujarosti a změnilo i její tón. Bude-li tato mládež jednou prodchnuta materialismem a klerikalismem, lze dnes těžko skutečně předvídat. Všeobecná světová krize jistě ovlivnila i mladou generaci. Doufejme v její přechodnost.

Hanuš Kleiner.

II.

Vážený pane redaktore,
pravil jste v „Přítomnosti“, že byste byl rád, kdyby Vám někdo objasnil divný tón dvacetileté generace. Chci se o to pokusit.

Tedy, náš život začal, jako začíná život všech lidí. Narodili jsme se. Stalo se a nebudeme se již za to omlouvat. Pak přišel náš dětský věk. Hráli jsme si, dováděli, skotačili a dělali vůbec to, co dělávají děti. Na chvíli jsme ustávali, abychom si poslechli, o čem vykládají starší. Naši rodičové, strýčkové, tety. Mluvili o jakémsi utrpení, které zmužile snášeli, o velké válce, kterou udatně prožili, a o sladké svobodě, kterou vydobyli. Ptali jsme se, co to je.

Usmáli se všichni shovívavě, zakývali hlavou a řekli: „Tomu vy nerozumíte. Vy jste ještě nic nezažili.“

Čas plynul a my jsme rostli. Začali jsme chodit do škol, do měšťanek, do reálků, do gymnasií. Chtěli jsme být veselí, přímí, štateční, nepodlézaví, otevření, srdeční. Učitelé, profesori, rodiče, strýčkové, tety, známí hleděli na nás přísně a říkali: „Dívejte se přece trochu vážně na život, nejste děti. Věřu, jak jste vy šťastni. Můžete chodit do svých škol, mluvit svým jazykem, vyrostli jste ve svém státě, jste svobodní, volní, můžete si dělat co chcete, máte před sebou veselý, šťastný život a krásnou budoucnost. Měli byste si toho aspoň trochu vážít a ne jenom myslet na darebáctví. Ba, ba, vidět, že jste ne-prožili to co my. . .“

Načež počali mluvit o utrpení, které zmužile snášeli, o velké válce, kterou udatně prožili, a sladké svobodě, kterou nám vydobyli. Pak se na nás podívali, shovívavě se usmáli, zakývali hlavou a pravili:

„Tomu vy nerozumíte. Vy jste ještě nic nezažili.“

Čas plynul. Vychodili jsme školy, měšťanky, reálky, gymnasia. Jedni šli na řemesla, jedni zůstali v rodné chalupě, jiní šli do obchodů, jiní na vysoké školy. Říká po čase mistr obuvník, pekař, čalouník, stolař novému dělníkovi: „Co vás to, člověče, napadá, takové novoty, vy máte ale nápady. Nojo, vám se to mluví, copak vy víte o světě, vidět, že jste ne-kušený.“

Načež všichni mluví o utrpení, které zmužile snášeli o velké válce, kterou udatně prožili, a o sladké svobodě, kterou nám vydobyli. Usmějí se shovívavě, zakývají hlavou a řeknou:

„Kdepak, tomu vy nerozumíte. Vy jste ještě nic takového nezažili.“

Jiní jdou na vysoké školy. Vejdou do poslucháren a profesori s oslňujícím puncem vědátora na každém pohybu je zahrnují uchvátanou řečí: „Upozorňujeme vás, že je vás moc, je vyloučeno, aby, byť i jen polovina dokončila studia, desetina vás úplně stačí, co bychom s vámi dělali, cpete se sem docela zbytečně. Přitom vaše kvalita je mizerná, dnešní mládež vůbec je líná, nedbalá, lehkomyšlná, věru, málo si vážíte toho, že můžete studovat ve vlastním svobodném státě, ve vlastních školách, moderně vybavených. Vidět, že jste neprožili to co my, kteří jsme začínali za docela jiných poměrů. Z vás nikdy nic nebude.“

A zasní se o utrpení, které zmužile snášeli, o velké válce, kterou udatně prožili, o sladké svobodě, kterou nám vydobyli, pak se na nás podívali, usmějí se, zakývají shovívavě hlavou a my v duchu slyšíme, jak říkají:

Kdepak, tomu vy nerozumíte. Vy jste ještě nic takového nezažili.

A my, my malí, nepatrní, bezvýznamní, kteří jsme nezakusili velkého utrpení, velké války a velkého vysvobození, kteří neseme na čele nesmazatelnou pečeť méněcennosti, punc nenapravitelné nezkušenosti, my, kteří jsme bez své viny přišli s křížkem po funuse, my opovrhovaní zahalujeme svou tvář do masky, ponecháváme si své myšlenky pro sebe, abychom ušli výsměchu, uchylujeme se do svých koutů a zařizujeme se pro sebe. Nejsme hořcí. Víme pouze, že od zkušených nemůžeme čekat pochopení a víme také, že život nám pomůže. Proto čekáme, zamlkle, střízlivě, leckdy cynicky.

Ptají se nás, jací jsme a co hodláme dělat. Víme, jací jsme, nebo spíše tušíme to, ale nedovedeme to vyjádřit tak, aby nám zkušeni rozuměli. A pak je tu nebezpečí, že by nám řekli: Nesmysl. Copak vy můžete povídat. Vy jste nic nezažili. A začli by mluvit o utrpení a tak dále.

A co hodláme dělat? Již jsem řekl, že čekáme. Jednou přece s nás spadne plášť opovržení, jednou, až poslední pamětník velkých dob přestane nás povýšeně měřit.

Na to čeká jedna naše část.

A druhá část čeká na . . . na novou válku! Doufá v ní. Ať také něco zažijeme, ať také z nás něco je, ať také my můžeme hledět povýšeně, vědomi své důležitosti . . . my, kteří jsme přišli s křížkem po funusu, my, pro které prý už žádná práce nezůstala, pro které je už vše připraveno, jenom se toho chopit, my, prý více méně zbyteční, nuže, my čekáme novou válku, abychom mohli také mluvit o utrpení, které jsme mužně snášeli, o velké válce, kterou jsme udatně prožili, o sladké svobodě, kterou jsme vydobyli, abychom mohli se shovívavě usmívat na své děti, kývat hlavou a říkat:

Kdepak, tomu vy nerozumíte, vy jste nic takového nezažili.

S úctou *Váš dvacetiletý.*

JASNÉ ZŘENÍ - VKUSNÝ VZHLED!
Americké brýle Ful Vue
„OKULARIA“, PRAHA, Václavské nám. 57, nad Lützowovou

Jemný a vkusný dopisní papír

je spolehlivým průkazem dobrého taktu a vybrané zdvořilosti. Pečujeme stále o to, abychom svým váženým zákazníkům posloužili papíry jakostně nejlepšími a decentně moderními. Zvolte si dopisní papír svého osobního vkusu z našeho obsáhlého vynikajícího výběru.

KAREL KELLNER, PRAHA, Václavské náměstí 61 - Dlouhá třída 17

Svět knih

KULTURNÍ ZPRAVODAJ

Roč. 6. Číslo

8

Otokar Fischer:

DVOJÍ POZDRAV.*

*Jak ty oči jsou chytré a srdce
jak tlukou,
kde sekera s pruty zdobí kabát
i dům.
Oprávněná pýcha zdvižených
rukou:
civis Romanus sum!*

*Jak si kráčí občan, kde třpytí
se třídy,
na svou doktrinu hrd a jak
sebou je jist!
Ale v uličkách vedle výstava
bída!
a ty zdvižené ruce: chci jíst!*

* Ze sbírky „Rok“, která vyšla v minulých dnech ve II. vydání.

POZNÁMKY

Josef Čapek:

ŠPATNĚ ZREŽIROVANY PROJEV.*

Kolportoval se po filmových rubrikách novin projev slavného film. režiséra Eisensteina. Jeho mínění, jestli je ovšem autentické, je takové: „Film je reprezentativním uměním dneška, jako jím bylo malířství včera. Malířství je pohřbeno. Vzrůst pozornosti na malířských výstavách je výsledkem publicity

* Přetisk z právě vyšlého 4. sešitu uměleckého měsíčníku „Život“.

FEUILLETON

Josef Hora:

O POESII.*

Není nic těžšího pro básníka, než odpovídat na otázku: proč píše, čím je mu poesie, jaký smysl jí sám přikládá. Výrobce hmotných hodnot vidí před sebou přímý účinek svého díla. Vidí konsumenta, používajícího jeho výtvorů a soudícího jejich účelnost. Básník je na tom mnohem hůř, protože ozvěna jeho díla je neviditelná a sám čtenář konsument je si málokdy zcela jist, proč se mu ta ona báseň líbí a na kterou stránku jeho bytosti působí. Je tu ovšem kritika. Ale ta soudí báseň většinou v mezích jejího řádu a jen málokdy jí zapíná do životního proudu. A když, tedy často proto, aby především měřila, pokud to ono dílo hovoří určitým tendenčním záměrem, pokud slouží dané životní konfesi: účelu národním, sociálnímu, náboženskému. Taková kritika nám poví, jakým způsobem vyslovil Majakovský nebo Wolker svůj pocit sounáležitosti k své politické třídě, kde se přiblížili tomuto úkolu nejvíc, kde se od něho odchylují k svému individuálnímu pojetí. Ale je jiná otázka, pro

* Přetisk ze Studentského časopisu.

Obrana knihy

... Potřebu poznání ukájejí široké vrstvy pozvolna bez knih ... Schopnost, výkonnost pozornosti je dnes vyčerpávána hrou přístrojů, obdařených velikou mocí, ba i velikou svůdností. Radio a kino zaujímají čím dál větší místo nejen v zábavách a rozptýleních dnešního člověka, ale také v utváření jeho já. U průměrného člověka vzniká hrozné nerozumění při výkladu pojmů, „informace“ a „poznání“, „zábava“ a „vědění“. Intelektuální učitelé naší doby nedali ještě najevo, že by je tato věc znepokojovala. Někteří z nich si možná myslí, že se mění jenom prostředky a že lidstvo si teď své životní lekce bude místo v knihovných uchovávat na ebonitových deskách nebo na želatínových filmech. Ale o to zde nejde. Nejde o to, zdali ebonit a film jsou věrnější a vytrvalejší prostředky než papír. Ani o to nejde, zdali je pro budoucnost ducha dobré nahradit knihu, přítele samoty, jistým počtem přístrojů nebezpečně příznivých stádnému vštěpování určité doktriny. Nejdůležitější otázku je třeba položit takto: je možné vytvořit a uchovat opravdovou kulturu, kulturu silnou a plodnou, za pomoci promítaných obrazů a mluvících strojů? Uvažujte o tom, prosím.

Georges Duhamel

a časopiseckých komentářů, které věnují těmto výstavám více místa nežli projevům přirozeně vystupňovaného života.“ — Eisenstein je nesporně vynikající filmovou kapacitou, ale na tento svůj projev, je-li správně podán, naprosto nestačil. Zdá se tak trochu, že, co mu bylo tak štědrě uděleno na schopnostech pro film, bylo mu zas zadrženo skoupě odepřeno na citlivějším i rozumnějším smyslu pro věci malířství a vůbec umění výtvarného. Právě ten nejlepší filmový režisér dneška i ztřítka mohl by se v dobrém a jasném uvážení věci filmu a výtvarného umění vyslovit opravdu věcně asi takto:

„Film je reprezentativním uměním dneška. Ale malířství tím naprosto není pohřbeno. Ono totiž má své nejvládnější, docela zvláštní mohutnosti i tajemné jemnosti, kterých film, byť byl jakožto film sebe lepší, nikdy nedosáhl, ani nikdy nedosáhne.“ To by tedy byla rovná, pěkná a neholedbavá řeč. Ponechme beze všeho filmu tu jeho reprezentativnost; ta je skutečně jeho nejlepší a zároveň nejriskantnější úlohou a necht se s ní režisérsky i neregisérsky vyrovná po svém sám. Ale nikdo z dobrých a ze skutečných malířů a ani nikdo z inteligentních diváků mu nepřizná, že je schopen do svých foto-

grafických snímků pojmouti to, co svému obrazu vtiskuje malíř. To přetavení skutečnosti v básnivou představu, jak ji zformuje malíř umělec ve svém obraze, není v povaze filmu. O tom snad ani není třeba širě diskutovati. Pravda, filmový režisér cítí a myslí za kameru, malíř cítí a myslí za sebe sám, ale mezi prostřednictvím kamery a mezi bezprostředním projevem lidského ducha je přece jen jakýsi rozdíl, v němž ta smyslovost i ta duševnost nejsou zrovna podcenění a pohřbívání hodnou položkou, i kdyby se film ještě mnohonásob reprezentativněji vyvinul. Tato položka, právě že v té způsobilosti filmem není a ani nemůže být splněna, se prostě nikdy pohřbiti nedá a přechází zároveň s básnictvím i televizí, i cokoliv ještě reprezentativnějšího přijde. Bylo-li malířství nějakými filmovými režiséry pohřbeno, tedy byl to nějaký takový obzvláštní, asi poněkud filmový pohřeb, kde snad byly pronášeny řeči nad rakví, ale ve skutečnosti žádné mrtvolky nebylo. A dědiců ovšem také žádných. — A pokud se týká vzrůstu pozornosti k výtvarným (i řečnickým) věcem, která podle Eisensteina je nenáležitém výsledkem přílišné publicity a časopiseckých komentářů, ani zde nemůžeme proslulému filmaři dát tak zřehla za pravdu. Té publicity, těch komentářů, těch zpráv, těch reportáží, toho místa — nevezme-li k tomu do počtu ještě také reklama — jen žádné slabošské obavy, že by to tu kdy mohl nějaký Fairbanks prohrát proti nějakému Césannovi!

smysl básnického díla důležitější: k jaké sféře mé duše promluvil Wolker nejsilněji, kterou básní, kterým obrazem mě vzrušil nejmocněji. Jaké residuum zanechal ve mně, zapůsobil jen na mou náladu? Zůstal ve mně dojem, jenž navždy zabarvil mé vnímání?

Nebude asi sporu o tom, že člověk vzdělaný vidí dnes přírodu očima, vycvičenými pozorným diváním se na moderní krajinářství. Jeho pomocí vidí dnes jinak atmosféru krajiny, její světelnost, barvitost a sklad. U poesie to není tak najevo, neboť ona působí na nás abstraktněji. Velcí milostní lyrikové uzpůsobili typická erotická gesta svých generací. Naladili jejich milostné city. Stanovili vposled jejich ráz. Hle, jak se milovalo! — by mohlo stát mottem k výboru erotické lyriky od Ovidia přes Danta, W. von Vogelweide k Mussetovi, Puškinovi, Baudelairevi, Rilkemu. Milostný vzruch věků se tu vlní pevně zachycen do kadlubu slov a zrcadlí nám obraz citového zasvěcení lidstva. A teprve v poesii nalézá tvůrčí a rozkladná síla milostného vztahu svůj pomník. Jeho pomíjivost je tu ustálena zakladem lyriky věty. Tak promítá poesie vterinu do trvalosti. Dává stanouti času jako chtěl Faust („Vteřino krásná, neprchej...“) a spojuje nás pak jasněji s podvě-

domým vnitřním děním v nás. Realizuje naše tušení, chytá prchající stín — jen zdánlivě je to však prchající stín, vskutku spíš hřeben nejvyšší vlny našeho vnitřního života, kdy jsme byli nejvíce tím, co po pravdě jsme.

Tak dovede jedno básnické dílo — pokud je nepohlí čas — působit vždy znovu na nové generace. A na rozdíl od díla vědeckého vždy jinak, neboť lyrické rozvíření strun lidského nitra mění svůj tón s každým čtenářem, s každou situací, s každou generací. Matematická rovnice zůstává stejná, báseň nabývá nesčetně významových odstínů.

Je jedna civilizační pověra, a to domnění, že poesie je záležitostí mládí. Je to do jisté míry poklona poesii, neboť toto domnění vychází z předpokladu, že k chápání poesie je třeba mladých smyslů, neotupeného citu, schopnosti fantazie a úžasu. Z těch zdrojů roste také opravdu poesie. Nic jí není tak protilehlého jako vystřízlivělá mysl, jež přestala chápat život jako zářez a nový objev. Jenomže právě zracionalnělá organizace dnešního člověka se dnes za nic tak nehanbí jako za „neužitečnou“ meditaci ducha, za stav citového opojení. Poesie bývá považována dospělými inteligenty za překážku činnorodého života. Básník je typován za snílka. Za jinocha, jenž

nikdy neuzrál v muže. Nebylo tomu tak vždy. V dobách, kdy kultura převyšovala civilizaci, byla poesie uznanou součástí lidského řádu. Ona dávala křídla víře, heroismu a mythu. Jí se zjevovala pravda daleko dříve než exaktní vědou. Dnes ovšem, v racionalisaci životního provozu, je to v očích „praktických“ lidí luxus, ba činnost rozvratná.

Ale básník by přestal být básníkem, kdyby nevěřil v zdravou funkci poesie nejen v citovosti mladých, nýbrž i v životě dospělých. Poesie zůstává stále symbolem duchového řádu. Činí nás pozornějšími k pochopení lidských vztahů. Nedává nám ustrnout v citové primitivnosti, zachovává náš smysl pro barvitost a významnost našeho vnitřního života. Nenechává zakrtnět naši představitost, bez níž nám uniká romanesknost prostoru a času, novost každé chvíle našeho života. Poesie nám nedá ustrnout v představě, že náš život je trudné opakování gest a úkonů, sedé práce a citových zvyků. A tím, že svému vnitřnímu čtenáři sugeruje víru ve věčné se obnovující svěžest ducha, v život zas a zas se proměňující, koná poesie úkol, bez něhož bychom ještě více zestřízlivili v těchto dobách, kdy se otročí hmotě a pracuje bez lásky.

Život bez poesie je život bez tajemství.

HOLD PRESIDENTU OSVOBODITELI. Na počest 86. narozenin presidenta Osvoboditele T. G. Masaryka uspořádá klub nakladatelů Kmen dne 4. března v Umělecké besedě večer oslavných básní na T. G. Masaryka. Slavnostní proslov pronese univ. prof. dr. Albert Pražák. Na pořadu večera budou hlavně recitace vybraných básní na T. G. Masaryka. Spolupráci přislíbili přední pražští umělci a rovněž Dismantův recitační sbor z Pokusné školy v Nuslích. Každý účastník večera obdrží zdarma soukromý tisk Kmene. Předprodej lístků, jakož i pěsný program večera ještě oznámíme.

LEVNÉ SEŠITOVÉ VYDÁNÍ SPISŮ K. M. ČAPKA-CHODA. Minulý týden vyšel první sešit pražského románu „Turbína“. Jím nakladatelství Fr. Borového zahajuje levné, sešitové vydání sebraných spisů jednoho z nejvýraznějších a nejosobitějších představitelů moderní české prózy — K. M. Čapka-Choda. Tímto levným vydáním, přístupným cenově nejširší obci čtenářské, má být dáno autorovi „Antonína Vondřejce“, „Jindrů“ a t. d., jemuž před osmi lety smrt vyrazila pero z ruky, když dopsal „Řešany“, závěr to znamenitého „Viléma Rozkoče“ — což jeho jest. Celé kompletní dílo, rozšířené o Výbor z prací žurnalistických a o výtvarné kritiky i polemiky, obsáhne celkem 19 svazků a bude vycházet v týdenních sešitech o 32 stranách po Kč 2.40. Věříme, že autor „Kašpara Léna, mstitel“, nalezne znovu při této příležitosti svou velkou obec čtenářskou i v řadách mladých, resp. že si ji nalezne samo dílo svými kvalitami, jež jsou nesmírně i vzácné.

LAICHTROVO NAKLADATELSTVÍ zahajuje jarní vydavatelský program šťastně: Ve Filosofické knihovně vydá Henri Bergsona a „Dvojí pramen mravnosti a náboženství“, po němž bude následovat Aristotelova „Etika Nikomachova“, Berkeleyyova „Rozprava o základech lidského poznání“ a z Platóna „Symposion“ (Hostina), „Faidros“ (O kráse) a „Parmenides“. — Nový ročník Výboru nejlepších spisů poučných uvádí pak Laichter aktuální knihou „Hospodářství s plánem či bez plánu“ od Barbory Woottonové s předmluvou dra Josefa Macka, pak Kamila Krofity „Žižka a husitská revoluce“, kritický protějšek Pekařova spisu, a R. Müllera-Freienfelse „Hlavní směry současné psychologie“. Pozvání k předplacení na

výhodné sešitové vydání za subskripčních podmínek je přiloženo k nákladu tohoto čísla.

LITERÁRNÍ OKÉNKO MORAVSKO-OSTRAVSKÉHO ROZHLASU.

Jako devátý svazek sebraných spisů Viktora Kamila Jeřábka vyšel v nakladatelství Borového v Praze román, který se původně jmenoval „Idyla staničky třeshňovské“ a tady v souboru spisů nese název „Stanička pod lesy“. V řadě knih Viktora Kamila Jeřábka má tento román své zvláštní místo. Vedle mnoha chmurných příběhů je to slunný obrázek z moravské dědiny. Tím tedy se jaksi popírá to přesvědčení o dvojitosti rysu Jeřábkovy tvorby, jako by moravská dědina jej inspirovala jenom k bezúspěšným, temným kresbám a jako by jenom vzpomínkové práce, v nichž ožívá spisovatelova rodná Litomyšl, byly prohráty teplem úsměvem vzpomínkové srdečnosti. „Stanička pod lesy“ vznikla v zákoutí moravské dědiny. I ona sice obsahuje mnoho vzpomínkových rysů světoznámých, ale nad tím malým světem malých lidí se klená smírná obloha moravské pohody. Nejde jenom o idylu v tom nejkrásnějším slova smyslu. I do života pana přednosty Karla Jana Oulehly zasáhnou zlověstné mraky. Ale celkový pohled Jeřábkovy kresby je přece jenom jasný. K románku je připojena drobná povídková črta Pepina, kreslicí velmi výrazně postavu ustarané a věrné služby za zlých válečných časů. Jeřábek je velmi prostým vypravěčem, jasného podání, nehledaných obrazů. Realista toho nejlepšího zrna. Všude cítíte důkladnost jeho postřehu a pohledu. Umění Jeřábkovy tryská především z osobně důvěrně prožitého a tak neustále cítíme, jak jsou ty jeho postavy, které nám kreslí, velmi úzce spřízněny s jeho životem. To se nejlépe projeví na detailu kresby, kde je Jeřábek mistrem slova srdečného a milého.

HALASOVY „STARÉ ŽENY“ VE FRANCOUZSKÉM PŘEKLADU. — Proslulou Halasovu báseň „Staré ženy“ přeložil H. Jelínek spolu s J. Pasquierem do francouzštiny. Překlad vydá nakladatelství Fr. Borového.

PRODÁM Prousta a Joyce za Kč 600.—, váz., číst. Nab. p. zn.: „Kč 1.000.—“ do adm. t. l.

Obchod uhlím ŽIVNOSTENSKÉ BANKY

P R A H A I I .
Jungmannova třída č. 1 n.
čísla telefonů 329-51, 329-52.

F I L I Á L K Y :

B R N O
telefonní čísla: 11081, 11082.

MOR. OSTRAVA
telefonní čísla: 3602, 3603.

B R A T I S L A V A
telefon č. 1405.

Komisionářský prodej
uhlí a koksu z revíru ostravsko-karvinského.

Export uhlí a koksu
do Polska, Jugoslavie, Bulharska, Italie a t. d.

Prodej la dřevěného uhlí retortního bukového.

Telegrafická adresa:
Ž I V N O C A R B O

F. X. ŠALDA:
ŽIVOT
IRONICKÝ
A JINÉ
POVÍDKY

(Vyšlo jako nový svazek Díla F. X. Šaldy.)
Hrdinové těchto próz bojují o Boha, o štěstí a harmonii života — vesměs v nerovném, tragikomickém zápase. A v zachycení tohoto boje o silný a tvůrčí život uplatňuje Šalda všechny podmanivé složky svého umění a poesie — poesie veliké skutečnosti lidského života a lidské smrti.

Cena 30 Kč, váz. 40 Kč

U všech knihkupců a v Melantrichu

Vám známý reporter
dr. Franta Kocourek

upoutá všechny čtenáře svým detektiv. románem ze současné Prahy

VRAH MEZI NÁMI

„Kocourek se pohybuje v prostředí, které dobře poznal z vlastního názoru, a které sám proto dovede názorně postavit před oči v zneklidňujícím vědomí, že ještě stále nezjištění vrahové žijí mezi námi.“ **ZVON.**

Pěkně vázaná kniha o 333 stranách jen za 19 Kč.
Žádejte u knihkupců nebo v nakladatelství
SFINX, B. JANDA, PRAHA XVI, PŘEMYSLOVA 16.

